

Душа, энергія, воля, укладзеныя ў справу, пераадолеюць любыя бар'еры

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Таму Аляксандр Лукашэнка даручыў кіраўніку Адміністрацыі Прэзідэнта ўсе прапановы, якія прагучалі і яшчэ прагучаць на з'ездзе, сабраць і, сур'ёзна праналізаваўшы, выдаваць план рэалізацыі гэтых мерапрыемстваў. Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што БРСМ стаў «арганізацыйны, якая не проста парадна шуміць, бурна дамманструючы, што яна ёсць». «Вы адчуваеце сваю адказнасць. Уносічы прапановы, адчуваеца, што вы іх выпускалі. Гэта сведчыць аб вашай сталасці», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Закраначы прапанову БРСМ сфарміраваць кансалідаваны маладзёжны бюджэт, Аляксандр Лукашэнка адзначыў: «Мяне здзівіла тое, што дагэтуль дзяржаўныя органы не прынілі прапановы маладзёжнай арганізацыі, каб кансалідаваць сродкі і накіраваць туды, куды трэба. Гэта была разумная прапанова, гэта трэба было зрабіць даўно».

Бюджэт на бгучы год ужо зацверджаны. Прэзідэнт гатовы вярнуцца разгледзець прапанову БРСМ з мэтай кансалідацыі фінансавых сродкаў. «А калі трэба і дабавіць, нягледзячы на ​​тое, што ў нас лішніх сродкаў няма, для таго каб разумныя, творчыя, ужо апрабаваныя рэчы былі рэалізаваны ў нашай дзяржаве», — скасаў кіраўнік дзяржавы.

Знаходзіць і выхоўваць новых лідараў

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што адна з важных задач БРСМ — знаходзіць і выхоўваць такіх лідараў, якія змогуць павесці беларускую моладзь да важных для ўсяго грамадства і дзяржавы спраў. Кампетэнтнасць, ініцыятыўнасць, самастойнасць і, галоўнае, сацыяльная адказнасць за будучае краіны — менавіта гэтыя якасці трэба фарміраваць у маладых грамадзян.

На думку Аляксандра Лукашэнка, ключавае значэнне ў гэтым працэсе належыць наставнікам, куратарскай дзейнасці, да якой павінны прыцягвацца лепшыя вучоныя і практыкі. Аднак у Беларусі гэты інстытут незаслужана забытыі органы дзяржкіравання і арганізацыі, хоць менавіта наставніцтва з'яўляецца ўнікальным метадам аказання падтрымкі ў працэсе вучобы і службовага росту работніка. Наставніцтва ў большай ступені паскарае прафесійнае станаўленне маладых работнікаў, садзейнічае іх прафесійнай адаптацыі, фарміруе з ідэінай калектыву.

«Нездавальняючы ўзровень кадравага забеспячэння дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі з'яўляецца даволі сур'ёзнай праблемай. У нас дагэтуль няма выразнай сістэмы каардынацыі маладзёжнай палітыкі з іншымі сферамі дзяржаўнай дзейнасці, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Нягледзячы на ​​шматлікія праграмы, асобныя рэзервысты з перспектывага кадравага рэзерву не атрымліваюць рэальнага росту па дзяржаўнай службе». Напрыклад, дзяржслужачыя ў Беларусі ва ўзросце да 29 гадоў у 2013 годзе складалі менш як 16 працэнтаў. У заканадаўчых органах працуюць толькі 3 працэнты маладых спецыялістаў, а ў

мясцовых органах выканаўчай улады — крыху больш за 11 працэнтаў.

Прэзідэнт заявіў, што стаўка на амаладзёжныя кадры — гэта не проста словы, а сучасная палітыка, якая павінна ахапіць усё сферы дзейнасці.

Нацыянальная культура, мова і гісторыя робяць беларуса беларусам

«Ёсць шырока распаўсюджанае меркаванне: у сучасным свеце няма месца нацыянальным культурам, а ім на змену прыходзіць адна — глабальная. Думаю, што гэта не так. У кожнага народа ёсць уласная сістэма каардынат, вектар развіцця, зададзены яго гістарычным вопытам і нацыянальнай культурай. Праз іх прызму мы ўспрымаем свет. Ці ўключаем мы ў эканамічны альянсы, ці пераймаем тэхналогіі, ці далучаемся да сусветнай культуры, мы ўсё роўна ўсё прапускаем праз сябе. І гэта дзе магчымаць нам перажыць, засвоіць, калі хочаце, глабалізацыю, узяць ад яе толькі тое, што нас умацоўвае», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

«Культура — вось што робіць беларуса беларусам, а не проста «тутэйшыя», у якой бы кропцы змянога шара ён ні знаходзіўся. Не толькі наша багачэйшая спадчына: літаратура, музыка, архітэктура — але і мова, якую мы павінны ведаць, гісторыя, якую мы павінны помніць, і каштоўнасці, якія мы павінны шанаваць», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

На думку Прэзідэнта, інтэграцыйныя працэсы, сустрэчы з людзьмі іншых традыцый, іншага сацыяльнага вопыту будуюць больш уявіліва ўгледцаць у саміх сябе. Аляксандр Лукашэнка ў сувязі з гэтым ўспоміў чэмпіянат свету на хакеі, які ў маі мінулага года ўпершыню праішоў у Беларусі. «Мы паўсталі перад гэсыямі як самабытнейшы еўрапейскі народ. Нашы адкрытасць і дружалюбнасць, спакой і гасціннасць прымуслі не толькі здзіўляцца прыезджых, але і ў нас саміх выклікалі гордасць і самапавагу. І ў гэтым вялікая заслуга вас — моладзі, тыя дзясціят і хлопцы, якія заіспаліся ў валандчэры і зрабілі ўсё, каб гоцы даведліся пра Беларусь і яе жыхароў з найлепшых боку», — скасаў кіраўнік дзяржавы, падзякаваўшы за гэта моладзі.

Трэба актыўна працаваць у віртуальнай прасторы

Аляксандр Лукашэнка лічыць відавочнай вядучую ролю БРСМ у стварэнні беларускай інфармацыйнай прасторы. «Неабходна і далей працаваць у віртуальнай прасторы для развіцця маладзёжнага руху ў рэспубліцы, фарміравання грамадзянскай і патрыятычнай пазіцыі юных грамадзян», — скасаў Прэзідэнт. Як лічыць кіраўнік дзяржавы, у многім такія рысы сучаснай моладзі ўсяго свету, які адкрываецца, камунікабельнасць, аператыўнасць, задае глабальную камп'ютарна сетка. Жыццё многіх маладых людзей праходзіць у сетцы інтэрнэт. Можна гаварыць аб існаванні асаблівай групы моладзі, якая светапоглядна фар-

міруецца ў інтэрнэце і пры дапамозе яго. На думку Прэзідэнта, дзейнасць БРСМ павінна мець папераджалны характар па ўсіх напрамках: самаўдаканаленне, генерацыя новых ідэй, інавацыйная актыўнасць, выхаванне высокай грамадзянскай пазіцыі.

Разам з тым Аляксандр Лукашэнка скаждаваннем адзначыў, што колькасць інфармацыі не заўсёды пераходзіць у якасць. На яго думку, сусветная павуціна ператварылася ў арэну інфармацыйных войнаў, дзе велімы складана, а часам немагчыма, адрозніць праўду ад хлусні, шчырае выказванне — ад правакацыі. Назіраецца актыўная канкурэнцыя за меркаванне інтэрнэт-супольнасці, асабліва менавіта для гэтай сацыяльна адказнай большасці прызначана новая праграма дзяржаўнай падтрымкі «Вялікая сям'я», якую запущлі з пачатку 2015 года.

«З дабрабыту сям'ю складаецца, дарабыт нацыі. Толькі такая формула здольна забяспечыць нам працітанне», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Праблемы спайсу — Вырасціць любымі спосабамі

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на розныя шкодныя прывычкі і пагрозы здароўю моладзі. «Кожны дзень медыкі вяртаюць да жыцця маладых, юных грамадзян, якія атруціліся так званымі спайсамі і іншай заразай. І гэта самае страшнае, што адбываецца ў маладзёжным асяроддзі. Страшней няма куды, калі мы з-за дурасці імкліва страчваем маладое жыццё. Гэта на самай справе падстава прызадумалася ад нашым будучым. І вырасціць гэту праблему трэба ўсім светам праз актыўны лад жыцця, праз спорт. Любымі спосабамі гэту праблему трэба вырашыць!» — падкрэсліў Прэзідэнт.

На думку кіраўнікі дзяржавы, трэба выкарыстоўваць усю магчымасць, каб вывесці падлеткаў і моладзь з вуліц і загрузіць іх карыснымі справамі, каб не было свабоднай хвіліны думаць пра гэту атруту. «А галоўная ж задача БРСМ менавіта і ў гэтым, і работа саюза будзе мець сэнс толькі тады, калі арганізацыі пачне вырашаць праблемы моладзі сіпамі самой моладзі. У гэтым заключаецца яе прызначне і асноўнае прызначэнне», — адзначыў Прэзідэнт.

«Мы жывём у новы час, у канкурэнтным асяроддзі, на фоне ўзростаючага патоку інфармацыі, выклікаў як унутры нашага грамадства, так і зvonку. Калі ўступае ў дарослае і самастойнае жыццё. А жыццё не падманеш. Калі не прывучыць сябе да пераадолення меншых цяжкасцяў, з вялікімі ніколі не справішыся», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Адзін з галоўных прыярэтэтаў палітыкі краіны — падтрымка маладых сем'яў

Падтрымка маладых сем'яў заўсёды была і застаецца адным з прыярэтэтаў палітыкі Беларусі,завяў Прэзідэнт. «Трэба сумленна прызнаць, што ў нашым з гэтымі прыярэтэтамі мы нават перагнулі палку, імкнучыся, можа, залішне, паярэзціць, падстрахаваць або засцерачы ад цяжкасці маладога чалавека, які ўступае ў дарослае і самастойнае жыццё. А жыццё не падманеш. Калі не прывучыць сябе да пераадолення меншых цяжкасцяў, з вялікімі ніколі не справішыся», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў рэгіёнах будзе нарошчаватца будаўніцтва жылля, а ў Мінску скарачэнна. «Менавіта з няяўнасцю жылля сямейная моладзь часта звужаеам рашэнне мець дзяцей. Нехта з асяроджанем скажа, што гэта велімы прагматычна. Я адкажу: так, прагматычна. Але і патрыятычна таксама, паколькі гэта залог таго, што дзеці будучь абаронены ад бытавой неўладкаванасці, забяспечаны ўмовамі для нармальнага росту і развіцця», — лічыць Прэзідэнт.

«Згодна з сацыялагічным апытаннем, дзеля будучага сваёй сям'і і дзяцей моладзь гатовя да ўнутранай міграцыі. Гэта велімы добры знак, — адзначыў кіраўнік дзяржавы. — Прыходу ў Беларусь новых тэхналогіі прымушае ацаніць тыя

перавагі, якія з'яўляюцца ў маладых людзях у рэгіёнах пры наяўнасці там дастойнай і цікавай работы. Здарова экалогія, крокавая даступнасць работы і сацыяльныя аб'ектў. А самае галоўнае — магчымасць хутчай вырашціць жылёвае пытанне».

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў цэлым у маладога пакалення ўзважанае і сур'ёзнае стаўленне да нараджэння і выхавання дзяцей. Паводле яго слоў, менавіта для гэтай сацыяльна адказнай большасці прызначана новая праграма дзяржаўнай падтрымкі «Вялікая сям'я», якую запущлі з пачатку 2015 года.

«З дабрабыту сям'ю складаецца, дарабыт нацыі. Толькі такая формула здольна забяспечыць нам працітанне», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Праблемы спайсу — Вырасціць любымі спосабамі

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на розныя шкодныя прывычкі і пагрозы здароўю моладзі. «Кожны дзень медыкі вяртаюць да жыцця маладых, юных грамадзян, якія атруціліся так званымі спайсамі і іншай заразай. І гэта самае страшнае, што адбываецца ў маладзёжным асяроддзі. Страшней няма куды, калі мы з-за дурасці імкліва страчваем маладое жыццё. Гэта на самай справе падстава прызадумалася ад нашым будучым. І вырасціць гэту праблему трэба ўсім светам праз актыўны лад жыцця, праз спорт. Любымі спосабамі гэту праблему трэба вырашыць!» — падкрэсліў Прэзідэнт.

На думку кіраўнікі дзяржавы, трэба выкарыстоўваць усю магчымасць, каб вывесці падлеткаў і моладзь з вуліц і загрузіць іх карыснымі справамі, каб не было свабоднай хвіліны думаць пра гэту атруту. «А галоўная ж задача БРСМ менавіта і ў гэтым, і работа саюза будзе мець сэнс толькі тады, калі арганізацыі пачне вырашаць праблемы моладзі сіпамі самой моладзі. У гэтым заключаецца яе прызначне і асноўнае прызначэнне», — адзначыў Прэзідэнт.

«Мы жывём у новы час, у канкурэнтным асяроддзі, на фоне ўзростаючага патоку інфармацыі, выклікаў як унутры нашага грамадства, так і зvonку. Калі ўступае ў дарослае і самастойнае жыццё. А жыццё не падманеш. Калі не прывучыць сябе да пераадолення меншых цяжкасцяў, з вялікімі ніколі не справішыся», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў рэгіёнах будзе нарошчаватца будаўніцтва жылля, а ў Мінску скарачэнна. «Менавіта з няяўнасцю жылля сямейная моладзь часта звужаеам рашэнне мець дзяцей. Нехта з асяроджанем скажа, што гэта велімы прагматычна. Але і патрыятычна таксама, паколькі гэта залог таго, што дзеці будучь абаронены ад бытавой неўладкаванасці, забяспечаны ўмовамі для нармальнага росту і развіцця», — лічыць Прэзідэнт.

«Згодна з сацыялагічным апытаннем, дзеля будучага сваёй сям'і і дзяцей моладзь гатовя да ўнутранай міграцыі. Гэта велімы добры знак, — адначыў кіраўнік дзяржавы. — Прыходу ў Беларусь новых тэхналогіі прымушае ацаніць тыя

Абараняць Айчыну — не папасная фраза

Ні адна дзяржава сёння не адчувае сябе абароненай ад спроб умяшання ў яе вонкавыя справы і ад тэрарызму. На

гэты факт звярнуў асабліваю увагу Прэзідэнт Беларусі. «Адна з найважнейшых задач моладзі — гадоўнасць да абароны сваёй Радзімы. Гэта не папасная фраза, а патрабаванне жыцця. На жаль, ХХІ стагоддзе так і не прынесла чалавечы збавення ад кашмараў ваіны, канстатаваў кіраўнік дзяржавы. — Тое, што адбываецца ў свеце і ўжо ў непасрэднай блізкасці ад нашых граніц, практычна ля парога нашага дома, прымушае ўспомніць урокі гісторыі і запавяты пакалення пераможкаў ад неабходнасці як зранку мока берагчы Айчыну, ахоўваць свет і спакой на роднай зямлі».

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што маладзёжныя праекты, у тым ліку па захаванні памяці ад падзвігу ветэранаў Вялікай Айчыннай ваіны, сёння як ніколі важныя. «Страцішы гэту Вялікую Перамогу, страцішы тое, што мы не павінны страціць, — страцім будучыню. Таму вашы дзеянні, звернутыя ў сярэдзіну мінулага стагоддзя, як ніколі важныя і актуальныя для нашага грамадства сёння. Таму яны атрымліваюць падтрымку ўлад і будучы атрымліваць», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы.

Прэзідэнт звярнуў увагу, што ў зале прысутнічаюць маладыя людзі ў гадох. «Яны выбралі адну з самых небяспечных і самых патрэбных будучыні, без якой не можа быць нармальнага жыцця, нармальных умоў для працы і развіцця ні ў адной дзяржаве. І гэта таксама праўленне патрыятызму — рыхтаваць сябе да барацьбы за сваю зямлю, за сваіх дзяцей, за свае сем'і», — лічыць кіраўнік дзяржавы.

«Дзяржава заўсёды будзе рабіць усё, каб абаронца Радзімы быў сапраўднай гордасцю народа. Але і кожны з нас не залежна ад роду сваёй дзейнасці абавязаны ўнесці ўклад ва ўмацаванне дзяржавы і прымяжэнне яе нацыянальных багаццяў. Тады народ Беларусі можа быць упэўнены ў сваёй здольнасці абараніць суверэнітэт і незалежнасць краіны», — адзначыў Прэзідэнт.

Студатрады — найважнейшыя кадравы рэзервы

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: «Ужо не першы раз мы з вамі ўзімаем тэму студатрадаў, і маю пазіцыю ў гэтым пытанні вы ведаеце. Я заўсёды буду падтрымліваць гэты напрамак, таму што студатрады — гэта не толькі добрая школа для моладзі, але і сур'ёзны кадравы рэзерв».

Прэзідэнт нагадаў, што ў свой час была пастаўлена задача аднавіць студатрадаўскі рух, і сумесна ўдалося гэта зрабіць. За тры гады студатрадаўскай рух ахапіў сотні тысяч юнакоў і дзясціят у Беларусі.

«Зраўмела, што прамаць студатрады ў рэгіёне — справа кляпатлівая, магчыма, лішні галаўны боль і турбота для мясцовых улад», — скасаў Аляксандр Лукашэнка. — Трэба аддаць належнае БРСМ, і губернатарам, і работадатцам за тое, што дапамагаюць моладзі, прадастаўляюць магчымасць зарабіць, павышаюць простыя рабочыя прафесіі».

На думку кіраўніка дзяржавы, у студатрадах фарміруюцца будучыя кіраўні-

падпрыемстваў і арганізацый. Студатрады павінны працаваць у кожным раёне Беларусі. І для студатрадаў БРСМ наймальнікі, кіраўнікі рэгіёнаў павінны ствараць неабходныя умовы. Прыклад для пераймання ёсць — работа атрадаў на Усебеларускай маладзёжнай будоўлі атамнай электрастанцыі ў Астраўцы. Прэзідэнт падтрымаў прапанову моладзі, каб у гэтым годзе ў кожным рэгіёне сфарміраваць студатрадаўскі рух і ствараць хаця б адзін студэнцкі атрад.

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў важнасць таго, што моладзь адкрыта ў шырокім складзе нямачае стратэгоі дзеянняў БРСМ, акцывае работу кіраўніцтва арганізацыі і актыву. «Нашы з вамі рэгулярныя стасункі — гэта добры прыклад таго, як павінны будавацца адносіны дзяржавы і грамадскіх арганізацый, адначыў Прэзідэнт. — Гэта рэальная магчымасць выказаць сваю пазіцыю на актуальных пытаннях жыцця, данесці ад імя моладзі прапановы і быць пачутымі. А для дзяржавы — гэта добрая пляцоўка, каб разумець, чым жыве моладзь, і знаходзіць найлепшыя формы ўзаемадзеяння на карысць нашай Радзімы».

Цікава пачуць, як мысліць моладзь, што лічыць важным і карысным для краіны. «І калі ў нас дыялог, то важна, каб і вы мяне не толькі паслухалі, але і пачулі, аб'ектыўна ацанілі ўсё тое, што робіцца ў нашай маладой суверэннай дзяржаве для вас, для паспяховага сучаснага і ўпэўненай будучыні», — скасаў Прэзідэнт.

Ён таксама падкрэсліў, што сёння ва ўсім свеце, Беларусу не з'яўляецца выключэннем, запатрабаваны моцныя, самастойныя, мэтаанкараваныя людзі. Яны патрэбныя ўсоды — на вытворчасці і ў палітыцы, у бізнэсе і ў навуцы, у адукацыі і дзяржкіраванні. Гэта рухавік прагрэсу, ад энергіі і моцы якога залежыць дынаміка развіцця грамадства». Аляксандр Лукашэнка адзначыў: «Беларусь — адна з нямногіх дзяржаў, дзе маладзёжнаму руху ўдзяляецца асабліва ўвага. Як кіраўнік дзяржавы я стаўлю ў шэраг першарадных стратэгічных задач фарміраванне такога маладога пакалення, якое складала б ядро нашай працавітай, адукаванай і здаровай нацыі».

«Дзяржава ніколі не пакіне маладых людзей сам-насам са сваімі праблемамі, — заявіў кіраўнік дзяржавы. — Мы гатовы выбудоваць нашы адносіны з моладдзю на поўным узajemным даверы. Дзяржава зробіць усё для рэалізацыі канкрэтных мер, накіраваных на паліяэзнэнне становішча моладзі ў краіне».

На думку Прэзідэнта, адказнасць, самастойнасць, ініцыятыва павінны стаць галоўнымі рысамі пакалення моладзі, а разам з ім — і ўсёй краіны. У сваю чаргу дзяржава, як падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка, не здымае з сябе задачы стварэння неабходных умоў для самарэалізацыі і адукацыі моладзі. «Дзяржава па-ранейшаму будзе стаяць на яе абароне, дапамагаць у адаптацыі да сучасных умоў, каб мы ўсе разам змаглі пайсці далей, да больш высокай якасці жыцця», — заявіў Прэзідэнт.

СПРАВЫ МАЛАДЫХ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Па-першае, цікавыя і нестандартныя. Такіх ацый і праектаў было сотні. Сярод іх асаблівы інтэрэс выклікала перасоўная выстава «Музей-бус». Яна аб'ехала ўсю краіну і дала магчымасць усім ахвотным даведацца больш пра подзвіг нашых дзядоў і прадэдаў.

Па-другое, прасякнутыя любоўю да Радзімы. Праца па адраджэнні грамадзянскай лірыкі і песні — у ваенныя і пасляваенныя гады гэта было тым стымулам, які даваў людзям надзею і веру ў сябе.

— Мы знаходзім таленты, падтрымліваем, ствараем новыя маладзёжныя песні, якія ўжо гучаць па ўсёй краіне на розных мерапрыемствах і на нашым з'ездзе, — расказаў Андрэй Белякоў. — Ціпер справа за кітамі, фільмамі, навуковымі даследаваннямі. Магчыма, неабходна ініцыяваць стварэнне дзяржаўнага захаў на творы грамадзянска-патрыятычнай тэматцы: патрыятычных сюжэтаў, таварыц, сёння хапае.

Па-трэцяе, стваральныя БРСМ удаляе вялікую увагу развіццю студатрадаўскага руху. Так, на мінулым з'ездзе ўдзельнікі звярталіся да Прэзідэнта па дапамогу па забяспячэнні ў кожнай вобласці дзясціят тысяч рабочых месцаў для студэнцкіх атрадаў.

— На той час многія не верылі, што гэту заданку можна выканаць, — нагадаў Андрэй Белякоў. — Заявілі ўчарашнім скептыкам, што планка ўзята і гэта ўжо прайзданы этап.

Павел БАЦЫЛЁУ, студэнт Беларускай дзяржаўнага ўніверсітэта, расказаў пра ўдзел у адным з найбольш цікавых праектаў БРСМ «100 ідэй для Беларусі»:

— Сёння маёй распрацоўкай карыстаюцца ўжо прыкладна 100 тысяч хлопцаў і дзясціят па ўсім свеце. А калісьці гэта была проста ідэя, якую я, школьнік са Старых Дарог, адправіў на рэспубліканскі конкурс «100 ідэй для Беларусі».

— Сёння маёй распрацоўкай карыстаюцца ўжо прыкладна 100 тысяч хлопцаў і дзясціят па ўсім свеце. А калісьці гэта была проста ідэя, якую я, школьнік са Старых Дарог, адправіў на рэспубліканскі конкурс «100 ідэй для Беларусі». Дзясція яго пераможцаў атрымалі гранты, і я быў сярод іх. Але «фішка» не ў перамозе і не ў гранце, а ў тым, каб пра нас, пра нашы вынаходніцтвы, праекты даведалася ўся краіна.

Сёння ўдзельнікі найбуйнейшай маладзёжнай арганізацыі маюць магчымасць яшчэ больш шчыльна супрацоўнічаць з дзяржаўнымі структурамі. У хлопцаў і дзясціят ёсць прапановы па тым, як гэта эфектыўна арганізаваць.

♦♦♦

Учора быў абраны **Першы сакратар Цэнтральнага камітэта БРСМ:** ім стаў **Андрэй БЕЛЯКОУ,** які раней займаў пасаду другога сакратара Цэнтральнага камітэта. Таксама на з'ездзе былі ўнесены змяненні і далаўненні ў статут арганізацыі. У прыватнасці, быў зацверджаны новы ўзор маладзёжнага білета — у выглядзе банкіўскай карты. Акрамя таго, быў абраны Цэнтральны камітэт у складзе 27 чалавек.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

І ў ранейшых кампаніі грошы на гэта выкарыстоўвалі, але яны заставаліся ў цені. Ніхто не ведаў, колькі сродкаў затраціў той ці іншы кандыдат. Па ўмаўчэнні лічылася, што прыватныя грошы на выбары не выкарыстоўваюцца. Ёсць такі стары, яшчэ даразельскічны пастулат: прамерная строгасць закону кампенсуецца неабавязковасцю яго выканання. Атрымлівалася, што прыватныя сродкі ў выбарную кампанію не укладваюць, хоць усё разумелі, што гэта не так. У адваротным выпадку подпісы сабраць немагчыма. Усе гэта бачылі, але далікатна маўчалі. Цілер асоба, якая зарэгістравала сваю ініцыятыўную групу, але яшчэ не стала кандыдатам у прэзідэнты, можа ўжо на наступны дзень пасля рэгістрацыі ствараць свой фонд. Напрыклад, за кошт асабістых сродкаў, калі не хоча прасціць грошы ў іншых. Чаму б і не, калі багаты чалавек? З гэтых сродкаў саіскальнік можа аплачваць расходи па сваім вылучэнні.

Яшчэ мы адшлілі ад дзяржаўнага фінансавання расходуў на перадвыбарныя матэрыялы. Раней кожнаму кандыдату ў прэзідэнты або дэпутаты выдзялялася пэўная сума, выкарыстоўваючы якую, ён мог заказаць лістоўкі і плакаты. Цілер, калі мы дазваляем прыватнае фінансаванне, дзяржава не будзе за гэта плаціць. Усе расходи — за кошт асабістага фонду кандыдата. Як яго папоўніць — яго праблема. Дзя гэтага дазваляецца прыцягваць сродкі палітычных партый, грамадзян і гэтак далей. Адзінае, што дзяржава прадаставіць бясплатна, — гэта эфірны час на тэлебачанні і радыё, які можа выкарыстоўваць як для перадвыбарных выступленняў, так і для тэледабатаў. Плюс — магчымасць апублікаваць сваю перадвыбарную праграму ў друкаваных СМІ, створаных з уздадам дзяржаўных крыніц. Такое выданне абавязана прыняць у кандыдатаў іх перадвыбарныя праграмы і надрукаваць іх бясплатна на роўных умовах. Астатнія СМІ могуць рабіць гэта за кошт кандыдата, але зноў-такі на роўных умовах. Гэта значыць цана рэкламнай плошчы для іх матэрыялаў або, скажам, інтэрв'ю павінна быць аднолькавай.

На тэрыторыі кожнага населенага пункта будучы бясплатна выдзелены памяшканні для сустрэч кандыдатаў у прэзідэнты і іх даверных асоб з выбарчыкамі. Але калі кандыдат захоча іншае памяш

ЗА ГОД ВУП КРАІНЫ ПАВЯЛІЧЫЎСЯ НА 1,6%

Такім чынам, летась валавы ўнутраны прадукт Белару­сі павялічыўся ў грашовым вы­мярэнні ў параўнанні з 2013 годам да 778,5 трлн руб­лёў, паведамляе Нацыяналь­ны­я статыстычны камітэт.

Спецыялістамі камітэта было падлічана: за мінулы год у краіне за кошт усё крыніц фінансавання ўведзена ў эксплуатацыю 5 млн 522,4 тысячы квадратных метраў жылля, што на 5,8% больш, чым у 2013 годзе. Прадукцыйнасць працы па ВУП (без мікраарганізацый і малых арганізацый без ведамаснай падпарадкаванасці) склала 158,5 млн руб­лёў, што на 3,1% больш за папярэдні гадавы ўзровень.

Адносна нядрэна спрацавала летась айчынная прамысловасць, бо ёю было выраблена прадукцыі на суму 668,4 трлн руб­лёў, што на 1,9% больш, чым за 2013 год. Удзельная вага інавацыйнай прадукцыі ў агульным аб'ёме адгружанай скла­ла 14,2%. Сельскагаспадарчай прадукцыі (у гаспадарках усіх катэгорый) выраблена на 131,4 трлн руб­лёў. Па гэтай пазіцыі прырост склаў 3,1%. Аптовы тавараабарот краіны дасягнуў 535,7 трлн руб­лёў (рост у параўнанні з папярэднім годам на 9,1%), а рознічны тавараабарот — 308,4 трлн руб­лёў (на 6,6%).

Сяргей КУРКАЧ.

ФАЛЬКЛОР БЕЗ МЕЖАЎ

У Іванаўскім раёне зноў сабраў сабраў 10-ы міжрэгіяналь­ны фальклорны фестываль.

Свята распачалося ў Іванаўскім цэнтры культуры і народ­ных традыцый, а завяршылася позна вечарам у Тышкавічах. На гэты раз шмат прыхільнікаў фальклору прыехала з суседняй Украіны. Студэнты Ровенскага дзяржаўнага гуманітарнага ўніверсітэта паказалі абрад калядка. Парадаваў песнямі этнаграфічны тэатр «Дулібы» Ровенскай філармоніі. Навучэнцы Смаленскага му­зычнага вучылішча спявалі народныя песні, якія яны збіраюць у экспедыцыях. А падчас выступлення польскага мастацкага калектыву «Прымакі» іванаўцы з задавальненнем падпівалі, бо пазналі свае палескія песні. Белару­сі фальклор прадстаўлялі самадзейныя артысты з Іванаўскага раёна і Мазыра.

Яна СВЕТАВА.

КУБ ЖЫЦЦЯ

з'явіўся на ўзбраенні гродзенскіх ратаўнікоў

Гэтае прыстааванне («Каскад-5») выкарыстоўваецца ў край­ніх выпадках — для эвакуацыі людзей з будынкаў пры пажарах і ў іншых надзвычайных сітуацыях, калі іншыя сродкі (запасныя выходы, аўтаматычныя лескі, выратавальныя рукавы) прымяніць немагчыма. «Куб жыцця» прыводзіцца ў рабочы стан за тры хвіліны з дапамогай мотавентыллятара. Прычым, прылада зроблена з матэрыялу, які не гарыць, і таму можа размяшчацца побач з эліпэнтрам пажару. Без наступстваў для здароўя на «куб жыцця» можна саскочыць з вышынні пяціпавярховага дома. Абсталяванне з'яўляецца звычайна прыналежнасцю аднаго чалавека за 15 секундзі.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

КАДАСТРАВЫ КОШТ УЧАСТКАЎ — УЖО НЕ САКРЭТ

Цяпер усё неабходныя звесткі пра кадастровы кошт зямель і зямельных участкаў, а таксама падатковую базу ў гэтай сферы будуць утрымлівацца на спецыяльным інфармацыйным інтэрнэт-рэсурсе, паведамляе прэс-служба Дзяржаўнага камітэта па маёмасці Белару­сі.

Рэгістр кошту зямельных участкаў размяшчаны ў інтэрнэце па адрасе <http://vl.nv.by>. У ім утрымліваецца ўся інфармацыя пра праведзеныя кадастровыя ацэнкі зямельных участкаў і зямель на тэрыторыі Белару­сі, за выключэннем сельскагаспадарчых, і іх кадастровы кошт. Уся падобная інфармацыя размяшчана ў свабодным доступе і бясплатна для карыстальнікаў у любым пункце свету. Вядзенне рэсурсу ажыццяўляе Нацыянальнае кадастравае агенства Белару­сі.

Спецыялісты прэс-службы Дзяржкаммаёмасці нагадалі, што ў адпаведнасці з пунктам 14 артыкула 202 Падатковага кодэкса Белару­сі плацельшчыкі-арганізацыі прадстаўляюць у падатковыя органы дэкларацыі (разлікі) на зямельным падатку штогод не пазней за 20 лютага. Атрымліваецца, што з пачатку года яны маюць на падрыхтоўку гэтага фінансаванага дакумента не больш за паўтара месяца. Дзякуючы новаму рэгістру кошту зямельных участкаў падрыхтоўка штогадовых дэкларацый па зямельным падатку будзе займаць у плацельшчыкаў значна менш часу, упэўнены эксперты Дзяржкаммаёмасці.

Інфармацыя, якая змяшчаецца ў рэгістры кошту зямельных участкаў, асабліва актуальная для арганізацый-плацельшчыкаў, што маюць у карыстанні або ўласнасці зямельныя ўчасткі па ўсёй Гомельскай вобласці, у Віцебску, Магілёве, Лідзе, Любчы і Белаазёрску, а таксама ў Нясвіжскім, Глускім і Пухавіцкім раёнах, бо толькі летась там была праведзена кадастравая ацэнка зямель.

Сяргей КУРКАЧ.

ПАГАРЭЛЬЦА ДАВЯЛОСЯ ВІРАТОЎВАЦЬ... ТРОЙЧЫ

Пра пажар у кватэры двухпавярховага трохпід'езднага дома ў пасёлку Туголіца Бабруйскага раёна выратаваль­ніка­м пасля поўдня паведаміў сусед. Менавіта ўбачыў гарэніе на балконе на другім паверсе.

Дзверы кватэры былі зачынены, аднак вясковец ведаў, што ўнутры знаходзіцца гаспадар з гоцем. Таму ён выбіў іх, каб трапіць у жыллё. На падлозе кухні мужчына знайшоў гаспадара, а на ложку ў суседнім пакоі — яго гошця. Абодвух вывёў на свежае паветра, пасля чаго і пазваніў выратавальнікам. Пакуль ён гэта рабіў, гошць з месца здарэння знік, а гаспадар, які, як мяркуюцца, быў нападлітку, вырашыў... вярнуцца назад. Сусед зноў вывёў небараку на свежае паветра. Але і гэта не спыніла яго: мужчына зноў вырашыў вярнуцца ў пакой, які гарэў. Трэці раз на падлозе ў кватэры яго знайшлі яго выратавальнікі. Прычына пажару, як мяркуюцца, — неасцэржонасць пры курэнні.

Сяргей РАСОЛЬКА.

НЕЛЕГАЛ 3... ІРАКА

Памежнікі затрымалі яго ў Гродзенскім раёне дзякуючы пільнасці аднаго з мясцовых жыхароў, які паведаміў, што з таксі выйшаў невядомы мужчына і накіраваўся ў бок беларуска-польскай мяжы.

Праз 15 хвілін за спробу парушэння дзяржаўнай мяжы пагра­нічны нарад затрымаў грамадзяніна Ірака 1971 года нараджэння. У яго былі ноўтбук, мабільны тэлефон, прадукты харчавання, цыгарэты і 150 амерыканскіх долараў. Парушальнік не хаваў свайго незаконнага намеру: маўляў, такім нелегальным споса­бам імкнуўся сустрэцца з сям'ёй, якая пражывае ў Берліне. Для далейшага разбіральніцтва ён змешчаны ў ізалятар часовага ўтрымання Гродзенскай пагранічнай групы. Дарэчы, з пачатку сёлета гэта гэта ўжо шосты няпрошаны гошць з Ірака, затры­маны за парушэнне пагранічнага і міграцыйнага заканадаўства нашай краіны.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

СПРАБАВАЛІ СКРАСЦІ ДВА «МАЗЫ»

Няўдачай скончылася начная спроба невядомых сагнаць з тэрыторыі аднаго са сталічных заводаў два «МАЗы». Адзін з грузавікоў перакуліўся ў аглядную яму чыгунач­ных пугей.

— А другі «МАЗ», як заўважылі ранкам работнікі прадпры­емства, стаў не на тым месцы, дзе яго пакінулі няпрэзданні, — распавяла прэс-адзіёр Партызанскага РУУС г. Мінска Наталля Ганусевіч. — Пасля агляду месца здарэння стала зразумела, чаму зламаныякі без перашкод патрапілі на тэрыторыю завода і завялі грузавыя аўтамабілі: на некаторых участках агароджа адсутніча­ла ўвогуле. Пасля здарэння з перакрываеннем аднаго з «МАЗаў» невядомыя кінулі машыны і зніклі. Цікава, што вартаўнік у тую ноч нічога падзаорана не бачыў і не чуў. А сістэмай відэаназірання завод абсталяваны не быў. Таму супрацоўнікам крымінальнага вышуку будзе няпроста ўстанавіць асобы зламыснікаў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

■ Сталічны час

Хто выправіць недаробкі ў новым доме? Як разгрузіць 2-е калёдо? Якім чынам захаваць дваровую тэрыторыю і хто ўтаймуе суседа-дзбашыра? На гэтыя і не толькі — усяго прагучаў 31 зварот — п'яты дзень першай суботняй «прамой лініі» адказаў старшыня Мінгарвы­кан­кама Андрэй ШОРАЦ.

Традыцыйна ў зваротах гараджан пе­раважалі пытанні ЖКГ, жыллёвай палі­тыкі і будаўніцтва. Так, адразу два званкі паступілі ад навасельцаў дома № 37а на вуліцы Кахоўскай.

Дом-даўгабуў быў збудзены 30 чэр­веня 2014 года, аднак для пражывання ён, па словах дольшчыкаў, практычна не прыдатны праз шматлікія недаробкі. Жыхары атрымалі ключы, але жшць у многіх кватэрах немагчыма. У незда­вальняючым стане знаходзіцца і месцы агульнага карыстання. Дзверы, якія вядуць на пажарную лесвіцу, устаноўлены няяксна, ад вілгасці і ветру многія з іх ужо разбурыліся. Выбітае падчас будаў­ніцтва шкло не заменена. Сцены пафар­баваныя нераўнамерна. Многія батарэі цякуць. Па знешніх сценах пайшлі рас­коліны. На будынку да гэтага часу няма шчыльды з нумарам дома, у пад'ездзе не ўстаноўлены паштовыя скрыні. Ліфты не працуюць. ЖРЭА Цэнтральнага раёна не прымае дом на абслугоўванне з такой колькасцю недаробкаў. Забудоўшчык жа не спяшаецца іх выпраўляць. Падрад-

ФОТА ВЕНКА

чыкі на аб'екце не раз мяняліся. Акрамя таго, у іх ёсць пытанні і па фарміраванні канчатковага кошту будаўніцтва дома. Наступны званок даччыцы арэнд­нага жылля. Работнік Акадэміі навук паіцкавіўся, чаму да гэтага часу не за­селены трэці дом у квартале «Магістр», які быў збудзены некалькі месяцаў таму. Лёсаванне ўжо прайшло, з будучы­мі жыхарамі заключаны дагаворы на арэнду кватэр, аднак ключы яны так і не атрымалі. У выніку і бюджэт штомес­сяя губляе грошы, што паступалі б ад арэндатараў.

КВАТЭРЫ, ЯК ГАРАЧЫЯ ПІРАЖКІ

дзеньна да адзінага курсу куплі долараў (курс НБРБ + 30%).

ПРАПАНОВА ПА КЛАСАХ ЯКАСЦІ, У ДОЛАРАХ ЗА КВАДРАТНЫ МЕТР

Эканом	1280
Стандарт	1380
Камфорт	1880
Прэстыж	2115
СЯРЭДНЯЯ	1540

Самым шматлікім на першасным рынку жылля з'яўляецца клас «Стандарт». Менавіта яго можна разглядаць як свайго роду «індыкатар» цэнаўтварэння на рынку. У параўнанні з лістападам ваганне сярэдняй цаны на новабудулі гэтага класа ў снежні скла­ла мінус 14%, або каля 230 долараў, што цалкам тлумачыцца розніцай курсуа. У залежнасці ад колькасці пакояў, сярэдні кошт квадратнага метра кватэр такога класа па выніках снежня склаў 1425 долараў для аднапакаёвых (мінус 15%, ці 240 долараў), 1370 до­лараў — для двухпакаёвых (мінус 14%, ці 230 долараў) і 1300 долараў — для трохпакаёвых (мінус 16%, ці 250 до­лараў).

На другасным рынку зніжкі мінімальныя

Складаная валютная сітуацыя, якая складала напрыканцы мінулага года, не змагла спыніць другасны рынак жылля сталіцы. Здзелкі здзяйсняліся да сама­га апошняга дня снежня, адзначаюць спецыялісты. Шчаслівя ўладальнікі долараў на руках, альбо тыя, каму па­трабавалася толькі частковая сума ў беларускіх рублях, усё ж такі здолелі вырашыць сваё жыллёвае пытанне да канца года. Аднак скокі валютных курсаў і цяжкасці з купллі долараў паўплывалі на агульную колькасць здзелак у снежні, якая ў параўнанні з лістападам знізілася прыкладна на 20%. Больш за тое, асобныя прадаўцы вырашылі пачакаць з продажа­м сваёй нерухомасці да лепшых часоў, калі сі­туацыя стане больш прагназаванай. А ў выніку гэтага колькасць прапаноў кватэр на рынку трохі зменшылася.

Але цяпер у самім цяжкім становішчы апынуліся пакупнікі — бо менавіта яны гублялі на розніцы курсаў. Аднак і казачь прыякі-небудзь істотны рост дысконту (зніжка) з боку прадаўцоў пакуль не прыходзілася. Прадаўцы

сёння ўпарта не вераць у імгненнае валютнае патанненне сваёй нерухо­масці і імкнучыся захаваць ранейшы «даскачковы» ўзровень коштаў. Яны ўпарта не жадаюць лічыцца з тым фак­там, што пакупнікі ў сваёй абсалютнай большасці атрымліваюць даходы ў вы­глядзе заробатнай платы менавіта ў беларускіх рублях, а не ў доларах. А значыць, павышэнне курсу USD у лан­цужку механізму цэнаўтварэння для бескаватэрных кліентаў мае першаряд­нае значэнне. Менавіта ад гэтага сёння залежыць канчатковы кошт кватэр на другасным рынку.

Глобальнага зніжэння кошту арэнды не прадбачыцца.

Паводле вынікаў снежня сярэдні кошт квадратнага метра кватэр стан­дартных спажывецкіх якасцяў сфар­міраваўся на ўзроўні 1660 долараў за квадратны метр для аднапакаёвых, 1530 долараў — для двухпакаёвых і 1450 долараў за «квадрат» — для трох­пакаёвых кватэр. Нягледзячы на тое, што працэнтны збор за куплю валюты ўжо адменены, але ўсё роўна па факце курс набываць замежнай валюты ніжэй­шым не стаў. Ні ў канцы мінулага года, ні цяпер ніхто ў нас і сілах адказаць на пытанне, якім жа будзе курс долара заўтра, адзначаюць эксперты аген­тства нерухомасці «Твая Сталіца». І таму нават сёння як прадаўцы, так і пакуп­нікі знаходзіцца ў чаканні. Прадаўцы ўсяляк імкнучыся стрымліваць зніжэнне цен канчатковай здзелкі ў доларах і чакаюць павелічэння пакупніцкай ак­тыўнасці ў самы бліжэйшы час. У той жа час пакупнікі не спяшаюцца за­дзяцца на прапанаваныя прадаўцамі цэнавыя ўмовы і мараяць пра той мо­мент, калі цэны панчнуць падаць. Аднак казачь пра рэальнае падзенне пакуль не прыходзіцца...

Арэнда аднапакаёвак — ад 250 да 320 долараў

Рост курсу замежнай валюты не абышоў бокам і рынак арэнды жылля. У мінулым месяцы на сталічным рынку арэнды ўжо назіралася перавышэнне аб'ёму прапаноў над аб'ёмам попыту. Павелічэнне курсу долара канчатко­ва «дамалавала» агульную на рынку карціну. Менавіта таму і цэны арэн­ды неахотна, але усё ж вымушаныя

Адміністрацыя Першамайскага раё­на, па словах жанчыны, ад якой паступіў званок, канкрэтны адказаў на звароты жыхароў не дае.

— Дапамажыце, калі ласка, усталя­ваць забараняльны знак на ўезд у наш двор. Дваровую тэрыторыю ператвараюць у звалку аўтахламу! — такая просьба паступіла ад жыхара дома № 31 на вуліцы Асіпенкі. — Іншутыя аўтамабілі сталяць у двары па некалькі гадоў, не­каторыя ўжо развальваюцца, з іх іш­та выцкае на зямлю. Тут паркуюцца і аўтамабілі арганізацый, стаць нейкія прычэпы. Звяртаўся ў ДАІ, ЖРЭА, але вынікаў няма.

Жыхары дома № 5 на вуліцы Тухачэў­скага наракалі на нядбайнага суседа з 2-га паверха. Мужчына нідзе не працуе, яго заплыўчанаць па апліце паслуг ЖКГ складае дзсяткі мільёнаў руб­лёў. Пры гэтым у злэшчаснай кватэры рэгу­лярна ладзяцца п'янкі-гулянькі.

Старшыня Мінгарвыканкама адз­начыў, што сітуацыя па кожным звароце будзе дасканала вывучана і будучь прыняты меры ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

Практыка прыёму зваротаў грама­дзян аказалася вельмі запатрабаванай

у мінчан. Толькі за першую гадзіну «пра­мой лініі» паступіла больш за дзсятка званкоў. Нагадаем, з гэтага года «пра­мыя лініі» кіраўніцтва Мінскага гарад­скога выканаўчага камітэта і раённых адміністрацый будуць праходзіць кожную суботу з 9 да 12 гадзін. Мінчане змо­гуць задаць свае пытанні па тэлефоне 222 44 44.

Складзены графік правядзення «пра­мыя лініі» кіраўніцтвам Мінгарвыкан­кама на першае паўгоддзе 2015-га. Ён размяшчаны на афіцыйным сайце Мін­гарвыканкама mnsk.gov.by у рубрыцы «Гэта актуальна». Згодна з ім, наступ­ная «прамая лінія» пройдзе ў Мінгар­выканкаме 24 студзеня. Яе правядзе першы намеснік старшыні Мінгарвы­канкама Уладзімір Кухарэў. Ён аджака на пытанні, якія тычацца энергетыкі і гарадскога гаспадаркі; ЖКГ; энергазбе­ражэння; утрымання, рамонту і рэкан­струкцыі транспартнай інфраструктуры, эксплуатацыі і рамонту цеплавых сетак; арганізацыі захавання транспартных сродкаў насельніцтва, працы аўтаста­янкі і паркоўка; арганізацыі вонкавага асявятлення горада.

Дзівана СЕРАДЗЮК

ФОТА АЛЕКСАНДРА ШАБЕЎКА

былі папаўці ўніз. На пачатак года мінімальныя кошту арэнды кватэр, якія здаюцца без мэблі і ўсёго толькі ў здавальняючым стане выглядаюць наступным чынам. Арэнда самых сла­бейшых аднапакаёвых кватэр цяпер пачынаецца з 250 долараў у месяц, для двухпакаёвых гэты цэннік складае 350 долараў, а трохпакаёвыя кватэ­ры прапаноўваць за 400 долараў. Пры гэтым кошт камунальных плацжоў у гэтых сумам не ўлічваюцца.

Зусім іншы ўзровень арэнды існуе па катэгорыі кватэр, «гатоўых да пра­жывання». Падобныя жылля паміш­канні павінны мець у сваім складзе ба­завы набор мэблі (кухня, стол, крэслы, канапа/ложак, шафа-купэ), бытавую тэхніку (халадзільнік, тэлевізар, мі­крахвалевая печ, пральная машына-аўтамат) і акуртны рамонт (падлогі лінолеум або ламінат, шпалеры без істотных дэфектаў, аздабленне сцен ваннай і санвузла кафлямі). У гэтым выпадку іх кошт арэнды пачынаецца ад 320 долараў у месяц для адна­пакаёвых, для двухпакаёвых кватэр мі­німальны цэннік складае 390 долараў, а для трохпакаёвых — 450 долараў у месяц.

У гэтай сітуацыі, у дачыненні да ўжо раней заключаных дагавораў арэнды, спецыялісты рынку нерухомасці рэ­камендуюць гаспадарам прыслухоў­вацца да просьбаў арандатараў аб некаторым зніжэнні арэнднай цаны. Але і арандатарам таксама не ворта

залішне «перагінаць» з патрабаван­нямі аб зніжэнні цаны, бо, нягледзячы на досыць вялікі аб'ём прапаноў на рынку арэнды, сапраўды добрыя па якасці кватэры здаюцца на кошыце вы­шэй за агульныя сярэднярынаковыя. Таму ў выніку можа выйсці так, што пасля скасавання дагавора арэнды і ў «вольным плаванні» кліент і не знойдзе больш прыемнага варыянту ў судно­сінах кошту і якасці.

Кошт арэнды пачынаецца ад 320 долараў у месяц для аднапакаёвых, для двухпакаёвых кватэр мінімальны цэннік складае 390 долараў, а для трохпакаёвых — 450 долараў у месяц.

Што тычыцца сярэднярэндынавай перспектывы, то глабальнага зніжэння кошту арэнды не прадбачыцца, упэў­нены эксперты. Так, безумоўна, цяпер на рынку арандатары ўжо не вастаюць заканадаўцамі правільна цэнаўтварэння, але і аб'ём прапаноў сапраўды якас­ных і збалансаваных на кошыце кватэр пакуль не дазваляе казачь пра той аб'­ём «прафіцэту», які зможа пацягнуць цэны ўніз. Бо, як і ў любых адноснах, на рынку арэнды жылля важна ўменне разумець адно аднаго, ад чаго ў выніку выйграюць абодва бакі здзелкі.

Сяргей КУРКАЧ.

■ Пад адным дахам

ПАМІЖ ІНТЭРНАТАМ І ГАТЭЛЕМ

На што варта звярнуць увагу пры выбары хостала

Няма нічога прасцейшага, чым, прыязджаючы ў іншы горад ці краіну, часова спыніцца ў хостале. І ўмовы, неабходныя для камфортнага жыцця, ёсць, і кошту значна ніжэйшыя, чым у гасцініцы. Вядома, хосталы бываюць розныя: з трох спроб часовага жылля (дзе ў Літве і адна ва Украіне) мне пакуль пашчасціла толькі аднойчы, у Вільнёне — там і якасць паслуг, і кошт цалкам задавальнялі. Праўда, гэта не значыць, што добры хостал складаюцца знайсці. Але гэтая справа патрабуе ўмення.

Выбіраючы хостал, трэба дакладна вызначыць, што вам неабходна ў абавязковым па­радку, а на што можна спакой­на заплішчыць вочы. Пэўна, самымі актуальнымі пытаннямі з'яўляюцца санітарныя ўмовы (напрыклад, размяшчэнне сан­вузла — у нумары ці ў агульным калідоры). Я чалавек даволі грэблівы і, аднойчы адчуўшы, што такое агульны душ, больш гэткай «радасці» не захачу. Зрэшты, зноў-такі, хосталы бы­ваюць розныя, і абагульняць тут наўрад ці магчыма. Часам такая ўстанова падобная да цалкам прыстойнага гатэльчыка 3+, і пры гэтым кошт пражывання ў ёй будзе абсалютна прымаль­ны. Але іншым разам можна натрапіць і на зусім убогі пакой

сантэхнікай і шчылінамі ў вок­нах. На жаль, пра такія моман­ты рэдка ўдаецца даведацца да засялення, так што уважліва глядзіце фотаздымкі пакояў у інтэрнэце і чытайце водгукі бы­лых пастаяльцоў.

Другі істотны момант — колькасць людзей, што будуць жыць з вамі ў нумары. Пакоі ў хосталах бываюць як адна-, так і двух-, трох-, чатырох-... дзеся­цімесныя. І гэта яшчэ не мяжа. З аднаго боку, гэта вельмі зруч­на, калі вы едзецце вандраваць

вядлікай кампаніяй. Альбо калі вам цікава на сваёй скуры ад­чуць, як гэта — дзяліць пакой з некалькімі абсалютна не зна­ёмымі людзьмі часта розных нацыянальнасцяў. Такія нумары, вядома ж, каштуюць значна менш, чым адна-, двух- і трох­месныя. Аднак для многіх спа­кой і ўпэўненасць у захаванасці асабістых рэчў пераважаюць магчымасці завесці мультына­цыянальныя знаёмствы.

Яшчэ адна важная рэч у хостале — наяўнасць кухні (прынамсі, чайніка і посуду), бялізны, праса. Мала хто га­туе ў кароткатэрміновых па­ездках паўнаватарскія сня­данкі, абеды і вячэры, але магчымасць хаця б заварыць гарбаты ці каву павінна быць. Як і магчымасць выцерці цела ручніком пасля душа і папраса­ваць пакамечанае ў чамадане адзенне.

Такія выгоды цывілізацыі, як аддаленасць хостала ад мес­ца, дзе вы плануеце праводзіць найбольш часу (як правіла, гэта цэнтр горада), і выхад у інтэр­нэт, таксама нікто не адмяняў.

• Дарэчы

Улады Мінска за хосталы вырашылі ўзвіцца ўсур'ез пасля та­го, як начальнік інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах па Мінску Уладзімір ЛАЙКОЎ паведаміў, што летась у шмат­кватэрных дамах сталіцы выяўлена 11 нелегальных устаноў для часовага пражывання. Падатковыя органы горада высвет­лілі, што індывідуальныя прадпрыемальнікі, зарэгістраваныя ў якасці кватэрэдаўчыкаў, арганізавалі ў шматкватэрных дамах хосталы. Аднак, згодна з заканадаўствам, у жылль памішкан­ных шматпавярховых забаронена арганізоўваць хосталы, бо пражыванне ў адной кватэры 10–15 чалавек можа прывесці да дыскамфорт суседзям.

Здабыць доказы існавання ў кватэры хостала нялёгка. Індывідуальныя прадпрыемальнікі сцявядваюць, што здаюць кватэры на суткі. На думку Уладзіміра Лайкова, выхадом можа стаць вызначэнне заканадаўствам нарматыўнай колькасці квадратных метраў жылльплошчы на аднаго чалавека. У сваю чаргу старшыня Мінгарвыканкама Андрэй Шорац распарадзіўся заняцца вывучэннем гэтай праблемы і пошукам яе вырашэння. Для гэтага ў Мінску будзе арганізавана рабочая група.

Як правіла, хосталы, што зна­ходзяцца на гарадскіх ускраі­нах, таннейшыя, але глядзіце, каб не давялося больш патра­ціцца на транспарт, даязджаючы да неабоходных месцаў. Ну а сусветнае павуціненне, бадай, найбольш зручна магчымаць звяз

■ Права на жыццё

«ПРАДУКТ ЗАЧАЦЯ» ЦІ ЧАЛАВЕК?

Ненароджанае немаўля можа быць спадчыннікам, а ў любы генетычны аналіз закладзена верагоднасць памылкі

У канцы снежня ў Закон «Аб ахове здароўя» быў унесены шэраг змен, якія тычацца правадзнення аборту. Урачам далі права адмовіцца штучна перарываць цяжарнасць, зрабілі абавязковым перадабортнае псіхалагічнае кансультаванне, скарацілі пералік медыцынскіх паказанняў для правадзнення аборту. Як гэта паўплывае на сітуацыю, разбіраемся разам са спецыялістамі.

новяцка хранічнымі. Не кажучы ўжо пра псіхалагічную траўму — так званы постабортны сіндром.

Сярод краін, дзе ўрачы могуць адмовіцца ад правадзнення аборту, — Францыя, Італія, Расія, Латвія, Данія, Венгрыя. У Нарвегіі ўвогуле прапануюць дазволіць медыкам не выдаваць накіраванне на такую аперацыю. Ірландскія лекары ўжываюць паняцце «ўнутрывантробны пацыент»: аказваюць дапамогу не толькі жанчыне, але і ненароджанаму дзіцяці.

— У нас жа пакуль вывучэнне хірургіі пачынаецца з аперацыі па аборце. А дзіця ў падручніках часам нават не ўспрымаюць як чалавека і называюць «прадуктам зачацця», — кажа Святлана Фамінічэна. — У беларускім заканадаўстве, дарчыні, напісана, што дзяржава гарантуе абарону праваў як да, так і пасля нараджэння. Так, паводле Грамадзянскага кодэкса, спадчыннікам па завяшчанні могуць быць асобы, якія былі зачаты пры жыцці спадчынадаўца і нарадзіліся жывымі пасля адкрыцця спадчыны.

МІФ ПРА НЕЗАМУЖНІХ ДЗЯЎЧАТ

Аб эфектыўнасці перадабортнага кансультавання сведчыць статыстыка. Па словах **навуковага супрацоўніка БДУ, псіхалага-кансультацыя Кацярыны ШАВЯГЛЁВА**, прыкладна 10—15 працэнтаў жанчын пасля размовы са спецыялістам вырашаюць захаваць дзіця:

— Лічба, можа, здаецца і невялікая, але трэба разумець, што гаворка ідзе пра выратаванае чалавечэ жыццё. У любым выпадку мы спадзяёмся, што кансультаванне паўплывае на далейшыя паводзіны жанчын. Тыя, хто да нас прыходзіць, стараюцца апраўдаць свае дзеянні: маўляў, іншага шляху няма, гэта нармальна, усе так робяць. Літаральна на днях жанчына бравіравала, што заўсёды зможа зацяжарыць з дапамогай ЭКА. А потым расказала пра

страшныя сны, якія бачыць апошнім часам: быццам яе цётка кусае дзяццой. Я тлумачыла жанчыне, што тая цётка — яна сама. Нам цяжка ўявіць сябе ў ролі агрэсара, таму ў падсвядомасці адбываецца такі перанос на іншага чалавека.

Практыка псіхалагічнага кансультавання распаўсюджана і за мяжой. — У Германіі, напрыклад, калі жанчыне зрабілі аборт без кансультавання, урача пераследуюць у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам, — каментуе **юрыст Вольга КАВАЛЬЧОВА**.

Лічыцца, што на перарыванне цяжарнасці ідуць у асноўным незамужнія дзяўчаты, якія апынуліся ў крызіснай сітуацыі. Але гэта міф. Зрабіць аборт часцей вырашаюць сямейныя жанчыны ва ўзросце 26—32 гадоў, з адным або дваймі дзецьмі. Як правіла, гэта нясельныя асобы, які не гатовы несці адказнасць, баяцца складанасцяў, не хочуць страціць звыклы ўзровень камфорту. Сваё рашэнне жанчыны звычайна тлумачаць не прычыннымі матэрыяльнымі умовамі. Аднак сапраўднай прычына заўсёды глыбей.

— Гэта могуць быць парушэнні ў адносінах з мужчынам, паміж бацькамі і дзецьмі. Некаторыя лічаць цяжарнасць прычынай няшчасцяў. Насамрэч цяжарнасць толькі каталізатар, яна выяўляе тыя праблемы, якія былі незаўважнымі, — кажа Кацярына Шавялёва.

МУТАЦЫЯ НЕ ЗАЎСЁДЫ ШКОДНАЯ

З улікам пастановы Міністэрства ахова здароўя № 88, сардэчным парокі, зрокавыя расстройствы і слепата больш не з'яўляюцца медыцынскімі паказаннямі для правадзнення аборту. Нават калі ў плода знайшлі паталогію, урачы не спяшаюцца адразу перарываць цяжарнасць.

— Сёння мы можам лячыць дзіця, пакуль яно не нарадзілася, — каментуе Святлана Магунова, — напрыклад, унутрывантробна пераліваць кроў, калі ёсць рэзус-канфлікт. Тым цяжарным жанчынам, у якіх на УГД выяўлены пэўныя праблемы, мы рэкамендуем, у якой бальніцы нараджаць, дзе лепш дапамогуць. Увогуле даказана: калі маці сумняваецца ў здароўі дзіцяці, то вялікая верагоднасць, што малое будзе хворым.

Ёсць розныя дародавыя даследаванні захворванняў: ультрагукавыя, цыталагічныя, малекулярна-генетычныя. Падобныя тэхналогіі дапамагаюць у далейшым клопаце пра дзіця. На думку **генетыка, кандыдата біялагічных навук Уладзіслава РОЗЕНЦВЕЙГА**, у генетычным аналізе заўсёды існуе верагоднасць памылкі — 3—5 працэнтаў. І вядома шмат выпадкаў, калі прагнозы не спраўдваліся. Да таго ж любую мутацыю нельга адназначна залічыць да карыснай або шкоднай. Так, гены, якія зніжаюць верагоднасць захворванняў страўнікава-кішачнага тракта, выклікаюць рызыку развіцця шызэфрэнні. А гены павышанай прадукцыі імуннаглобуліну могуць зрабіць дзіця схільным да алергіі. Трэба задумацца, ці маем мы права вырашаць, каму жыць.

Лічыцца, што на перарыванне цяжарнасці ідуць у асноўным незамужнія дзяўчаты, якія апынуліся ў крызіснай сітуацыі. Але гэта міф. Зрабіць аборт часцей вырашаюць сямейныя жанчыны ва ўзросце 26—32 гадоў, з адным або дваймі дзецьмі.

...Прагучыць, напэўна, жорстка, але я асабіста не разумею, чаму падобныя пасылы, сапраўды слухшыя, скіраваны выключна на жанчын. Яшчэ ў школьным падручніку па біялогіі, здаецца, за дзявяты клас, напісана, што для паловага размнажэння патрэбны дзве асобы. А значыць і адказнасць за дзіця бацькі нясуць разам. Прынамсі, у свеце людзей. Улічваючы, што ў 70 працэнтах ініцыятары аборту — мужчыны, лагічна было б звярнуцца да патэнцыйных татаў. Каб палепшыць сітуацыю, трэба перш за ўсё мяняць свядомасць, і не толькі жаночую.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ

■ Працяг тэмы

ДЗІЦЯ ПА-ЗА СІСТЭМАЙ?

«Сістэма ёсць, але яна выпадкова дала збой», — гавораць «за кадрам» чыноўнікі, якія цяпер надоўга ўцягнуты ў разбор вакол жудаснага выпадку, што не толькі ў Гомелі, але, бадай, ва ўсёй краіне меў эффект выбуху.

Размова ідзе пра знойдзены на мінулым тыдні муміфікаваны труп трохмесячнай дзяўчынкі, які праляжаў у адной з гомельскіх кватэр больш за паўгода. Колкі дакладна, і яшчэ многія іншыя супрацоўнікі Следчага камітэта. Згодна з афіцыйным каментарыем, па падаронні ў здзяйсненні забойства затрыманых было шэраг афіцыйных каментарыяў пакуль няма.

Начальнік аддзела інфармацыі і грамадскіх сувязяў УС Гомельскага аблвыканкама Андрэй Мазелін агучыў версію, якую сцісла паўтараў. 8 студзеня гамельчанка знайшла на лесвічнай пляцоўцы шматпаўрахоўка па вуліцы Мазурова нованароджанана хлопчыка і выклікала міліцыю. Пасля агляду дзіцяці медыкамі яго стан быў прызнаны здвальняльным, а ў рэчач знойдзена бірка з радзільнім з фальшывым прозвішчам, але рэальным адрасам. Адрасам той самой кватэры, дзе пазней будзе зроблена страшная знаходка. Супрацоўнікі вышукну не без праблем у адным з прытоўна вылічлі і затрымалі нябярліную матулю з сужыцелем. Яны вялі асацыяльны лад жыцця, бадзяліся і п'яніставалі. Падчас гутаркі з аперацыйнікамі жанчына прызналася, што пакінула нованароджанана ў пад'ездзе. І згадала яшчэ пра адно сваё дзіця, якое засталася ў кватэры сужыцеля.

Першапачаткова супрацоўнікі міліцыі думалі, што знойдзена дзяўчынука жывой, але ключоў ад жылля не было, і дзверы прыйшлося ўзломваць. У каласы ляжала мёртвае немаўля, якое

грамадзянка нарадзіла ў лютым мінулага года, а ў маі яго задушыў сужыцель 31-гадовай Вялэты. Гэтая звестка будучы яшчэ прававараца шматлікімі экспертызамі. Пакуль ёсць версія аб спрэчцы паміж сужыцелямі за дзяржаўную дапамогу, атрыманую на дзіця. Грошы грамадзянка быццам аддала напярэдні сваёй маці, на руках якой засталася яшчэ трое яе малалетніх дзяцей. Пасля забойства адбылося прымірэнне, і бацькі ўжо мёртвай Сняжане пакінулі яе ў кватэры і вышлі ў невядомым напрамку. Гавораць — бадзяліся па розных раёнах вобласці, жылі на дачах нейкіх зямельчыкаў... Нарэшце маці Вялэты завяліва ў мяміцы, каб высеціліць, дзе яе шалапутная дачка.

Далей — толькі пытанні, на якія афіцыйныя асобы адказаў пакуль упарта не даюць. Маўляў, праводзяцца шматлікія праверкі наконт таго, хто, які калі апошні раз цікавіўся лёсам нованароджанай дзяўчынкі. Іх вынік закрэпе лёсы многіх людзей, таму пакуль рана нешта агучваць.

Абласная камісія па справах непаўналетніх правяла тэрміновае пасяджэнне ў шырокім складзе. Аднак журналістаў туды не пушчалі.

Інфармацыя, якая тым ці іншым чынам прасочваецца з розных крыніц, сведчыць, што ўжо пазабудены пасад кіраўнік, намеснік кіраўніка і сацыяльны педагог школы, «замацаванай» за тым раёнам, дзе афіцыйна была зарэгістравана забітая дзяўчынка. Зноў жа, неафіцыйна стала вядома і пра звальненне шэрагу медыцынскіх супрацоўнікаў, якія павінны былі ажыццяўляць патражае немаўляці. Кажуць, у чорным спісе звольненых ёсць і прозвішчы чыноўнікаў. Калі так — за што канкрэтна? Спадзяюся, мы ўсё ж даведваемся з афіцыйных крыніц пра сапраўдныя прычыны збою ў адладжанай (?) сістэме аховы жыцця дзяцей.

Праўда, зусім не ўпэўнена, што пакаранне прызнаных вінаватымі зменіць жыццёвую філасофію грамадзян, якія не прывыклі ўвогуле ні пра што задумацца. Ці не паўтараць лёс горамаці яе чацвёра дзяцей?

Ірына АСТАШКЕВІЧ

■ Кранальнае

СПОВЕДЗЬ... ГЛУХАНЫЯМОГА

Бабруйскі журналіст, рок-музыкант і жыццёлюб Валерый Аляксееў — пра футбол, музыку, Грышкаўца і сапраўднае шчасце

Напэўна, ён сапраўды ведае сакрэт шчасця. Інакш як растлумачыць тое, што яго п'еса «Срэбныя крылы», якая ідзе на сцэне бабруйскага тэатра ўжо пяты сезон, і сёння б'е рэкорды па колькасці глядачоў. І справа не толькі ў тым, што ў спектаклі гукаць песні вядомай бабруйскай групы «Зямля каралевы Мод» (далей — «ЗКМ»), а адну з роляў выконвае малады таленавіты музыкант Аляксандр Касінскі. Проста Валера напісаў кранальную казку пра свой родны горад, вялікае сэрца і чырыае каханне. Ён наогул лічыць Бабруйск другім Іерусалімам, месцам, дзе адбываюцца чуды і жывуць незвычайныя людзі. На жаль, яны не ведаюць, якім багаццем валодаюць. Таму і няшчасныя.

дырэктарам завода, на горшы выпадак начальнікам змены, а я яе надзеі не апраўдаў.

— Чаму? — У юнацтве слухаў рок, быў знаёмы з вядомымі рок-музыкантамі. З Грабеншчыковым часта на канцэртах сустракаліся. Калі ён апошні раз прызваў у Бабруйск, я яму падарыў ключы ад сваёй кватэры. Зрабіў рамонт — і ён зможа прызвацца, гасцяваць тут, колькі пажадае. У маладосці я думаў, што такія, як Грабеншчыкоў ці Кінчаў, жыцьцём толькі ў вялікіх гарадах. Быццам бы ў нас «клімат» для іх не падыходзіць. А калі працаваў журналістам, даведаўся, што ў Бабруйску музыканты нічым не горшыя. Памятаю, перад арміяй у канцы 80-х арганізоўвалі рок-канцэрт, на які прыйшлі два нікому не знаёмыя хлопцы. Праз не-

лад, кубак за прызае месца ў чэмпіянаце Беларусі па футболе сярод артыстаў эстрады, тэатра і кіно. І асобы для Валеры як лепшага абаронца гэтых спартыўных тэатраў. Ён бачыць маё здзіўленне і задаволенне ўсіміхаваным.

— Калі мне руку адарвала, хірург сказаў, што ў мяне парушылася каардынацыя. Але пачаў трэніравацца, спачатку адзін, а потым з «Белшынай». Калі праводзіў чэмпіянат па футболе сярод рокераў, знаёмых з Мінска патэлефанавалі, прапанавалі сабраць каманду. «Ляпісы» мяне падтрымалі, «Без білета». І мы сябе нядрэнна паказалі.

Калі я думаю, што вельмі добры, а астатнія — злыя, іду на скрыжаванне і ўяўляю сабе, што памёр. І бачу: горад добра жыве і без мяне. Гэта не я патрэбен гэтаму гораду, а ён мне. Не людзі маюць ува мне патрэбу, а я ў іх.

— Некаторыя твае ідэі нават увабодзілі ў бронзу. Я маю на ўвазе Шуру Балаганова, які некалькі гадоў таму «забран-завеў» у горадзе. Як цябе хапае на ўсё?

— Хацелася, каб горад стаў прыгажэйшым. Сам па сабе Бабруйск мне не вельмі падабаецца. Галоўнае яго багацце — людзі. Яны насамрэч унікальныя. Тут сапраўды мог з'явіцца Хрыстос. Адночы задумаўся, чаму ён выбраў менавіта Ізраіль? І зразумеў — там знаходзіцца згустак розных культур. У Бабруйску тое ж самае. Тут спрадвеку жылі яўрэі, католікі, мусульмане. Я нават гісторыю прыдумаў пра тое, як сустрэў Ісуса Хрыста. Яго ўсе зневажалі, не ведалі, хто ён наогул, а мне шкада стала гэтага чалавека. І хоць таксама не хацелася яму дапамагчы, але нешта прымушала рабіць гэта. У выніку ён гіне ў мяне на вачах, я магу яму дапамагчы, але моўчкі назіраю. І мне ад гэтага так дрэнна... Прачынаюся і разумею: гэта сон. І зноў пачынаецца штодзённая мітусня, і зноў у мяне выбар.

— Цяжка, напэўна, любіць усіх і быць добрым? — Калі я думаю, што вельмі добры, а астатнія — злыя, іду на скрыжаванне і ўяўляю сабе, што памёр. І бачу: горад добра жыве і без мяне. Гэта не я патрэбен гэтаму гораду, а ён мне. Не людзі маюць ува мне патрэбу, а я ў іх. — Усе героі тваіх п'ес, напэўна, бабруйчане?

— У мяне ёсць п'еса па кнізе бабруйскага пісьменніка Эфраіма Севелы «Легенды Іваліднай вуліцы», я спецыяльна з'ездзіў да яго ў Маскву, дамовіўся. Адно апавяданне зусім маленькае, прыйшлося персанажу адумаваць. А там узровень гумару не ніжэйшы, чым у Жванецкага. Я так мучыўся, пакуль пісаў. Прышоў на інтэрв'ю да адной стагдовавай яўрэйкі. Прынёс торт. Яна сказала, што дагэтуль любіць салодкае, і паставіла яго ў халадзільнік. Сядзім, а размова не ідзе. Я, каб не маўчаць, пытаюся, а адкуль гэта шафа? Яна адказвае: камуністы не заўсёды мелі рацыю. Усё. Паўза. І тут яна зноў выдае: «Калі камуністы прыйшлі ў Бабруйск, яны першым забілі банкіра Фіму і паставілі матроса Макара, быццам наш Фіма лічыў горш, чым Макара». Зноў маўчым. Я нічога не разумею. Яна нават зваўца пачала. «Ну і ўсю маёлю Фімачкіну перавезлі да мяне», — нервова падсумавала яна. Гэтая бабка Сося — адзін з маіх персанажоў. Калі іх усіх стралялі падчас вайны, яна адзіная не бачыла свайго расстрэлу. Да таго часу яна была ўжо сляпой. Памабі задумчы, у канцы спектакля на сцэне з'яўляюцца 2 анёлы: адзін нарадзіўся ў Бабруйску, а другі прыляцеў на практыку. І кажа бабруйскаму: «Чаго ты тут сядзіш? Ёсць такія прыгожыя гарады, як Мілан, Барселона». Маўляў, «ляці, вышэй ногі спытайся, як у мяне справа, і я, калі паўшчасціцца, скажу пра паўгадзіны, калі не — за дзве. Называецца мой маналог «Споведзь глуханямога». Успамінаю сябе з таго моманту, як толькі стаў сябе ўсведамляць. Восем гады 2 ці 3, я стаю на краі вялікай лужыны і першая мая справа ў жыцці — перабегчы лёс. Спачатку я думаў, што жыву ў горадзе вялікіх лужын, потым — вялікіх слёз, затым — горадзе чорна-белых здымкаў, а ў канцы кажу, што жыву ў горадзе, які любіць Бог.

— Як Грышкавец? — Грышкавец робіць гэта вельмі сардэчна, выдатна. У яго, дарчы, гукарэжысёр з Бабруйска, праз яго мы і пазнаёмліся. Яўгена ўсё хвалюе, як і мяне. Ва Украіне ваююць, а мне дрэнна. Я паглядзеў, як ён працуе і падумаў: я ж таксама магу. Вядома, у мяне іншы ўзрост, вялікай папулярнасці чакаць няма адкуль. Гэтым трэба займацца, а ў мяне часу няма.

Думаў доўга, як пацаць. У Грышкаўца нрэмка запазычкі на сцэну і кажу глядачам: вы мяне часта сустракаеце ў горадзе, усе ведаеце, прыпыняеце і цікавіцеся, як справы. У мяне няма

каўся, пра школу, як на Дошчы гонару вісеў. Нежк выйшаў з урока, а ў калідоры фатаграфавалі дзіцяці, я таксама пайшоў і сфатаграфаваліся. Потым усё здзіўляліся, як я на Дошку гонару трапіў, усе ў парадных касцюках, а я ў спартыўным. Усім сваім відам падкрэсліваў няроўнасць. Пра сваю службу на Паўночным флоте расказаваў, як у Анголу прыехалі, пасольства ахоўвалі. А там вайна, бой завязваўся, я таксама страляў. Майму сябру выбуховай хваліяй главу адарвала ў мяне на вачах. І я пачаў страляць па палонных, нават раніў гагоскі. М'яне адправілі ў Мурманск самалётна, думаў, па-садыцца, а атрымаў медаль «За воінскую долбесць».

Расказваю пра тое, як на рабоце руку адарвала. А мне тады 25 гадоў было... — А чаму назваў спектакль «Споведзь глуханямога»?

— Таму што, калі са мной здарылася няшчасце, я, здаецца, страціў і слых, і мову. Калі мне рабілі чарговую аперацыю, бачу: ляжу ў пакоі, столь нада мной блакітная, светла. Чую, нехта прайшоў непадалёк. Я стаў клікаць, адзін вярнуўся. Пытаецца: «Ты тут добра?» — «Добра!» — адказваю. А ён: «Дык ты на зямлю не хочаш?» Я спалохаўся, дзе ж я тады? М'яне супакоілі: не хвалюйся, маўляў, вернешся. «А кім будзеш?» — пытаюся. І мне кажуць: ты будзеш ... ветрам. Я спрабую даведацца, што гэта значыць. А ён толькі дзьмухнуў.

— Скажу: «Страх трывае людзей на зямлі, таму пазабудзіць цябе яго мы не будзем». М'яне так уразаў той сон. А аднойчы, калі ў храме хрысцілі дзіця, баццошка ў канцы кажа: «А цяпер зрабіце так: і... дзьмухнуў». М'яне як агнем апякло. І я шмат што для сябе зразумеў.

— Таму ты і дапамагаеш іншым? — Я нікога спецыяльна не шукаю. Людзі самі мяне знаходзяць. Можна, вядома, нейкія адмазкі прыдумваць, але навошта? Што потым скажаш Богу, калі памрэш?

Нэлі ЗІГУЛЯ. Фота аўтара

Разам з рэжысёрам і артыстамі пасля спектакля «Срэбныя крылы».

МЕСЯЦАВЫ ПАСЯЎНЫ КАЛЯНДАР НА 2015 ГОД

■ Хочаце — верце...

У ПРЫРОДЗЕ НЯМА СФЕР, ЯКІЯ НЕЛЬГА ДАСЛЕДАВАЦЬ

На Палессі і сёння бачаць вужынага караля, а беларускі лазнік — класічны палтэргейст

Ці існуюць прывіды і іншопланецяне? Навуцы пакуль не вядома. Але ў нашай краіне ёсць суполка аматараў, якая больш за дзесяць гадоў даследуе розныя ананальныя з'явы: палтэргейст, невядомыя навуцы жыццёў, лятаночыя талеркі. Шуканоў і метазары. Чаму людзі блукаюць у трох соснах і як сабе паводзіць пры сустрэчы са звышнатуральным, раскажаў кувараў праекта «Уфакам», кандыдат сельскагаспадарчых навук Ілья БУТАЎ.

Фота: Сяргей Ільінін

— Як вы дэведваецеся пра ананальныя з'явы?

— Галоўная плячоўка — форум і электронная пошта нашай суполкі. Гэта раней дасылалі папярковыя лісты. Пра палтэргейст пішуць у асноўным людзі з глыбінкі, з буйных гарадоў — Мінска, Масквы і такіх паведамленні практычна не прыходзяць. Хоць я не думаю, што там менш выпадкаў. Таксама маюць інтэрвію прэсу, шукаем цікавыя здарэнні. Вяязджаем, калі ёсць містычныя сляды ад уздзеяння рэчага невядомага. Стараемся разглядаць нават невялікія выпадкі з палтэргейстам і прывідамі, паколькі кожны з іх унікальны. За столькі гадоў мы ўжо навучыліся адрозніваць падробкі і містыфікацыі.

— Напрыклад?

— Вельмі часта нам дасягаюць фотаздымкі з «артэфактамі». Мутныя, незразумелыя плямы на фота як толькі ні называюць: прывіды, шонгі, «шары прань». Звычайна аказваецца, што ў кадр трапілі такія банальныя рэчы, як пыл, кроплі дажджу, сняжынка, нейкія казуркі. Любы прафесійны фатограф можа назваць яшчэ з дзясятка падобных неананальных эпизодаў на здымках. Пара з рота на здымку, асабліва калі гэта на могілках, таксама адразу выклікае ва ўяўленні містычныя карціны. За НІА прымаюць і нябесныя целы: Венеру, Марс, буйныя яркія зоркі. Аднак сёння практычна ў любым тэлефонне ёсць праграма, якая за пяць секунд вызначае, што за астранамічны аб'ект бачыць чалавек.

— Ці часта выкарыстоўваеце ў экспедыцыях?

— У зімовыя месяцы экспедыцый практычна няма, летам больш. За год выходзіць каля 10—15 паездак. На пачатку лютага збіраемся ў Валожынскі раён. Ёсць інфармацыя, што там упаў метазарыт і прабіў лёд возера. Сумесна з мінскімі дзіваверамі хочам паспрабаваць падняць яго. За ўсю гісторыю Беларусі было знайдзена вельмі мала метазарытаў, толькі шэсць. Апошні выявілі ажно ў 1980-х.

— Раскажыце, што даследвалі ў апошні час.

— У нас была крыптазаалагічная экспедыцыя (пошук невядомых навуцы істот. — Аўт.) на Палессе. Людзі пісалі, што бачылі там нейкую вялікую змяю. Яе называюць па-рознаму: кароль вужоў, змяіны цар. Шмат назіранняў было яшчэ ў 1960—1970-х гадах. Мы пакуль не ведаем, апісваюць людзі адну істоту ці некалькіх з адвольным арэалам пасялення. Адною з тэмаў пра вельмі вялікую змяю з грэбнем на галаве, які нагадвае карону, і таму выклікае пэўны міфалагічны паралель. Паводле другой версіі, гэта проста буйная змяя, не падобная ні да якога з мясцовых відаў. Трэцяя апісаванне яшчэ на памерам са сабаку. Гэтыя даследаванні ўжо прыцягнулі ўвагу заалягаў з Акадэміі навук. Хутчэй за ўсё, вужыны кароль — нейкі рэдкі від змей, які ў Беларусі не распаўсюджаны. Былі цікавыя паездкі па вядучым феномена палтэргейста. Напрыклад, у вёсцы Грабаўка Гомельскай вобласці вартанікі пастаянна бачылі прывід у адным месцы. Мы выявілі там высокі ўзровень інфраўху. Дарэчы, вядомыя з фальклору дамавік і лазнік таксама маюць класічныя рысы палтэргейста.

Расліна	студзень	люты	сакавік	красавік	май	чэрвень	ліпень	жнівень	верасень	кастрычнік	лістапад	снежань
НАЙЛЕПШЫЯ ДНІ ДЛЯ ПАСАДКІ І СЯЎБЫ КАНКРЭТНЫХ КУЛЬТУР НА 2015 ГОД												
вельмі спрыяльныя для большасці раслін з падземнай ядомай часткай (караняплоды)	6—7, 16—17	13—14	12—13	8—9, 16	6, 14—15	3, 10—12, 14	12—13	3—5, 8—10, 31	1, 4—6, 9—10, 29	1—3, 6—7, 29—30	2—3, 27, 30	27—28
вельмі спрыяльныя для большасці раслін з надземнай ядомай часткай	1—3, 28—30	3, 25—27	2, 24—26, 29—30	21—22, 25—26	20, 23	19—20, 29—30	27—28	23—24	19—20, 27	16—17, 25—26	13—14, 21—23, 25	18—20, 23—24
кветкі з насення	1—3, 28—30	3, 25—27	2, 24—26, 29—30	21—22, 25—26	20, 23	19—20, 29—30	27—28	23—24	19—20, 27	16—17, 25—26	13—14, 21—23, 25	18—20, 23—24
кабачкі, патысоны, гарбузы	28—29	3, 21—22, 25—27	1—2, 25—27, 30	3, 21—26, 30	1—3, 20—23, 27—30	1, 18—20, 24, 29	1, 27—28	23—24	19—20, 27	16—17, 25—26	21—23	23—24
бручка, рапа	16—17	—	12—13, 14—17	5—9, 11—14, 16	5—6, 7—10, 14—15	3—7, 12, 14	14, 12—13	1, 3—5, 8—12, 31	1, 4—6	6—7	—	—
гарох, фасоля, бабы	1—3, 28—30	25—27	24—30	3, 21—26, 30	1—2, 20—23, 28—31	1, 19—20, 28—30	1, 28—29	23—24, 27	19—21, 27	—	—	—
суніцы садовыя (клубніцы), рэвень	1—4, 24—25, 28—31	1—3, 21—22, 25—28	2, 24—27, 30	3, 21—22, 24—26, 30	2, 20, 23, 27—28	1, 18—20, 27—30	25—29	18—21, 23—24	18—20, 24—25, 27	16, 25	21—22	18—19, 23
капуста (у тым ліку квяцстая), спаржа	—	25—28	1—2, 25—28, 29—30	3, 22—24, 25—26, 30	2—3, 20—21, 23, 30—31	1, 29—30	1, 27	18, 22—23	20	—	13, 21—22	18—19
бульба, тапінамбур	—	12—14	11—13, 16—17	6—9, 14, 16	5—11, 14—15	3—4, 11—12, 14	—	4—5, 9—10	29	1—3, 29—30	2—3	—
цыбуля на пярэ	24—26, 28—31	1—3, 22, 25—27	2, 24—27, 29—30	3, 21—23, 25—26	1—2, 20—23, 27—30	1, 18—20, 24—27, 29	1, 21—24, 27—29	17—23, 25—26	18—20, 25, 27	15—17, 25—26	13—17, 21—22, 25	13—15, 18—20, 23
цыбуля на рэпку	6, 11—13, 16—18	7—16	6—16	5—9, 10—13, 16	5—10, 14—15	3, 10—11	3—4, 8—9	4—5	—	1—2, 29—30	2—3, 27	18—19, 23
морква, пастарнак (на карань)	17—18	13—14, 16—17	6—9, 12—13, 17	8—11, 14, 16	5—11, 14—15	3—4, 11—12	12—13	—	—	—	—	27—28
агуркі, кавун, дыня, кукуруза	24—26, 28—31	1—3, 21—22, 25—28	1—2, 24—27, 29—30	3, 21—26, 30	1—3, 21—23, 27—31	1, 18—20, 28—30	27—29	23—26	18—21, 27	15—17, 18—21, 25—26	13—18, 21—23, 25	16, 18—20, 23—24
перац салодкі, баклажаны	1—4, 24—26, 28—31	1—3, 21, 25—28	1—2, 24—30	3, 21—26, 30	1—3, 20—21, 23, 30—31	1, 19—20, 28—30	27—28	23—24	19—20, 27	15—18, 25—26	13—14, 21—22, 25	13—15, 18—20, 23—24
перац п'якучы (любіць пасеў у знаку Стральца, незалежна ад фазы Месяца)	18	15—16	14—15	10—12	7—9	4—5	1—2, 29—30	25—26	21—23	18—20	15—16	13—14
п'ятрушка на зялёнава	—	—	2, 24—27, 29—30	3, 21—23, 25—26, 30	1—2, 20—23, 27—30	1, 18—20, 28—30	1, 26—28	22—24	—	—	13—17, 21—23, 25	13—15, 18—20, 23—24
п'ятрушка на карань	6—7, 14—17	8—11, 13—14, 16	7—10, 12—13, 15—17	6—13, 16	5—6, 8—11, 14—15	3, 11—12, 14	12—13	—	—	—	—	—
сланечнік	1—4, 28—30	2—3, 25—28	1—2, 24—27, 29—30	21—25, 30	2—3, 20—23, 27—30	18—20, 26—30	—	—	—	—	—	—
радыска, рэдка, дайкон	—	9—14, 15—16	8—10, 12—13, 15—16	5—6, 8—13, 16	5—6, 8—11, 14—15	3, 11—12, 14	4, 12—13	1, 3—5, 8—13, 31	17—20, 27	—	—	—
салата, шпінат, мангольд	2, 29	3, 22, 26	1—2, 25—26, 28—29	3, 21—22, 24—26	1—3, 20, 22—23, 28—30	1, 19—20, 25—27, 29—30	1, 27—28, 30	17—20, 23—24	15—17, 19—20, 27	16—17, 25—26	13—14	—
буракі	—	—	6—16	5—14, 16	5—10, 14—15	3—6, 10—12, 14	4, 8—9, 12—13	—	—	—	—	—
сельдэрэй (каранёвы)	12—18	8—17	7—17	5—14, 16	6, 14—15	3, 10—12, 14	12—13	—	—	—	—	—
таматы	1—4, 24—26, 28—31	1—3, 21—22, 25—28	1—2, 24—30	3, 21—26, 30	1—3, 20—23, 27—31	1, 18—20, 24—30	1, 21—30	17—28	15—25, 27	15—22, 25—26	13—18, 21—23, 25	18—20, 23—24
кроп, фенхель, кінза, кмен, гарчыца	2—3, 29—30	3, 26—27	2, 24—27, 29—30	3, 21—26, 30	1—3, 20—23, 28—30	1, 18—20, 25—27, 29—30	1, 22—24, 27—28, 30	23—24	19—20, 27	16—17, 22, 25—26	13—16, 21—23, 25	14—16, 18—20, 23—24
хрэн	—	13—14	11—13, 14—16	—	—	3, 10—12, 14	1, 21—25, 27—28	3—5, 8—10, 31	1, 4—7, 9—10, 29	1—7, 11, 29—31	2—3, 8, 27—30	27—28
часнок	—	10—15	6—9, 12—13, 15—17	5—14, 16	5—11, 14—15	—	—	—	1, 4—10, 29	1—7, 11, 29—31	1—3, 7—9, 27—30	4—9, 26—28, 31

ЗАБОРОНЕННЫЯ ДНІ ДЛЯ ПАСАДКІ, ПАСЕВУ І ПЕРАСАДЖВАННЯ РАСЛІН У 2015 ГОДЗЕ												
студзень	люты	сакавік	красавік	май	чэрвень	ліпень	жнівень	верасень	кастрычнік	лістапад	снежань	
19—21	18—20	19—21	17—19	17—19	15—17	15—17	13—15	12—14	12—14	10—12	10—12	10—12

Прочырк азначае, што саджаць і перасаджваць можна ў любы дзень спрыяльнай фазы месяца, выключваючы забароненыя дні.

ПОЎНІ Ў 2015 ГОДЗЕ:

студзень	люты	сакавік	красавік	май	чэрвень	ліпень	жнівень	верасень	кастрычнік	лістапад	снежань
5	4	5	4	4	2	2, 31	29	28	27	26	25

МЕСЯЦАВЫ КАЛЯНДАР РАБОТ У САДЗЕ І АГАРОДЗЕ НА 2015 ГОД

Від работ	люты	сакавік	красавік	май	чэрвень	ліпень	жнівень	верасень	кастрычнік	лістапад	снежань
унясенне арганічных угнаенняў	1, 18—20, 22—24, 26—28	3—5, 21—23, 26—28, 31	1—2, 5—7, 10—14, 18—20, 22—24, 27—29	2, 20—22, 24—27, 29—31	1, 3, 10—12, 16—18, 21—23, 26—30	1, 7—9, 18—20, 23—25	19—22, 24—26	6—10, 16—18, 21—23, 25—28	13—15, 18—20, 22—24	—	—
унясенне мінеральных угнаенняў	9—12, 14—16, 18—20	8—11, 13—15, 17—18	1—2, 5—7, 10—14, 18—20, 22—24, 27—29	7—9	1, 3, 10—12, 16—18, 21—23, 26—30	1, 7—9, 18—20, 23—25	1—3, 10—12, 19—23, 24—26, 28—30	6—10, 16—18, 21—23, 25—28	3—8, 24—26	—	—
узворванне, культуры вацяна, абганяанне, рыхленне	1—2, 19—22, 26—28	3, 8—11, 13—15, 17—23, 31	2—3, 18—27, 29—30	1—2, 17—24, 27—29	1—2, 18—21, 23—26, 28—30	16—18, 20—23, 25—28	17—19, 22—24, 26—28	13—15, 18—20, 23—27	13—25	11—14, 16—21, 23—25	14—18, 20—24
закладка кампосту	—	1—3, 20—21, 26—31	2—3, 20—27	1—2, 17—24, 27—29	1—2, 17—21, 23—26, 28—30	16—18, 20—23, 25—28	14—28	13—20, 23—27	13—18, 20—26	11—14, 16—23	—
абрэзка галін і парасткаў (з 4-га дня пасля поўні да 2-га дня да маладзіка)	1, 21—28	1—2, 22—31	—	20—30	19—28	18—28	16—26	15—25	15—24	13—23	13—22
апыркванне, знішчэнне шкоднікаў	20—22, 24—26	1—3, 21—26	2, 18—22, 24—27, 29—30	1—2, 22—24, 27—29	3—5, 7—12, 24—29	20—23, 25—28	17—19, 22—24, 26—28	13—15, 18—20, 23—29	13—18	11—14, 16—19	20—24
інтэнсіўны паліў	20—22	3—6, 8—11, 13—15, 21—23, 31	5—7, 10—12, 18—20, 22—24, 27—29	2—4, 7—9, 15—17, 24—27, 29—31	3, 10—12, 16—18, 21—23, 26—30	16—20, 23—25, 28—30	1—3, 10—12, 19—22, 24—26	1, 6—10, 18—29	—	14—16, 23—25	20—24
прышчэпка	20—22	8—11, 13—15, 21—23	5—7, 10—12, 18—20	—	16—18	2—3, 9—11, 13—14	—	—	—	—	—
пасадка, перасадка, пікіроўка	9—12, 14—16	1—3, 8—11, 13—15, 17—23, 26—29	5—7, 10—12, 16—17, 22—24	акрамя маладзіка і поўні	3—5, 10—12, 30	18—20, 24—25, 28—30	10—12, 24—26	1—4, 6—8, 15—18, 20—23, 26, 28—30	акрамя маладзіка і поўні	—	—
праполка, прароджванне ўскодаў	2, 18—20, 22—24	20—23	2—3, 18—27, 29	2—4, 7—9, 24—27, 29—31	1—2, 18—21, 23—26, 28—30	16—18, 20—23, 25—28	17—19, 22—24, 26—28	13—15, 18—20, 23—27	13—18	—	—
нарыхтоўка насення	4—7, 9—12, 14—16, 22—24	8—11, 21—23	10—12, 16—17	7—9, 15—16	3—5, 10—14	16—23	3—5, 7—10, 12—14, 30—31	4—6, 8—10, 13—15, 18—20	15—18, 20—26	11—14, 16—23	6—9, 18—20, 26—29

Месяц, які расце, — перыяд ад маладзіка да поўні. У гэты час цыркуляцыя жыццёвых сіл і сокаў раслін, актыўнасць бялопа накіраваная ад каранёў угору, ад цэнтра да перыферыі. Гэта перыяд найбольш інтэнсіўнага развіцця надземных частак раслін. Насенне, пасаджане ў гэты час, атрымае праграму на больш актыўны рост угору, інтэнсіўнае развіццё надземнай біямасы. Абразачы раслін у гэты перыяд, мы абуджаем спячучыя пупышкі, і з іх хутка расце новы параснік.

Акуліроўка не рэкамендуецца. Карані ў гэты час мала разгучылі на пашкоджанні, але прыжывальнасць і жыццёўстойлівасць каранёвай сістэмы зніжаюць, таму пасаджаныя і перасаджаныя ў гэты перыяд расліны павінны пастаянна кантралявацца. Пры Месяцы, які расце, рэкамендуецца: пасеў, пасадка і перасадка зялёных, ліставых, пладовых і бахчавых культур, пасадка і перасадка пладовых дрэў, ягадных кустоў і суніц, апрацоўка зямлі, паліў і мінеральных падкормкі, укарнаванне чарноку, прышчэпка. Ад маладзіка да поўні расліны напярэдняе больш вады. Месяц, які ўбывае (старэе), — перыяд ад поўні да маладзіка. У гэты час актыўнасць жыццёвых сіл і сокаў накіраваная ад перыферыі да цэнтра і зверху ўніз, павышаецца ціск у падземнай частцы. А паколькі карані па сваёй прыродзе больш далікатныя і ранімыя ў параўнанні з надземнай часткай,

то пашкоджанне іх у гэты час можа выклікаць гібель усёй расліны. На старым Месяцы адбываецца актыўны рост падземных частак, а рост надземных запавольваецца. Надземная частка ў гэты перыяд слаба разгучы на пашкоджанні. Насенне, якое пасаджана пры Месяцы, які ўбывае, атрымае праграму на больш інтэнсіўнае развіццё падземнай масы, г.зн. каранёў. У гэты час рэкамендуецца пасеў і пасадка караняплодаў, цыбульных, бабовых, бульбы; прароджванне ўскодаў, знішчэнне пустазеля і шкоднікаў; абрэзка раслін для запавольвання росту парасткаў; абрэзка вусоў суніц; выкопанне кветкавых цыбульні, клубнецыбульні і клубняў на захоўванне; эрэзка кветак, прызначаныя для доўгіх перавозак і захоўвання; збор ураджаю для працяглага захоўвання; нарыхтоўкі (сушка гародніны і садавіны, варка варэння, кансерваванне з тэрмапрацоўкай). У гэты час

паліваць трэба радзей, расліна выпывае менш вады; дапускаецца арганічная падкормка (толькі каранёвая). Поўня (3 дні): рэкамендуецца прароджванне ўскодаў, праполка, барацьба з пустазеллем і шкоднікамі, рыхленне зямлі вакол раслін, абганяанне, мульчаванне, збор насення (але не ў знаках Вады), нарыхтоўкі (хатняе віно, квашанне і засолка гародніны і садавіны без тэрмапрацоўкі). Кансервы, зачыненыя ў гэты час, як правіла «выбухаюць». Не рэкамендуецца абразанне дрэў і кустоў, прышчэпванне (пасычыванне) агароднінных раслін, прышчэпка. Маладзік (3 дні) — дзень перада маладзікам, маладзік і наступны дзень пасля маладзіка. У гэты дзень рэкамендуецца сець і садзіць расліны, рабіць прышчэпкі і рыхліць зямлю вакол раслін, каб не пашкодзіць карані. За дзень да маладзіка і на другі дзень пасля яго рэкамендуецца знішчэнне пустазеля і шкоднікаў, выдаленне хворых і засохлых галін, парасткаў, прычышчванне агароднінных раслін. Але вось у сам дзень маладзіка культурныя расліны лепш не чапаць, бо расліны не атрымаюць неабходнай жыццёвай сілы. Дапускаецца паліў і лёгкае рых

«Жывіца» славіць родны кут

На абмеркаванні сваёй працы над двухтомным паэтычным праектам «Праз восеньскі ажур» сабраліся ўдзельнікі народнага клуба кампазітараў і паэтаў «Жывіца» Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці.

Адзін, а часам і два зборнікі паэзіі і песень выдаюць згодой удзельнікі гэтага творчага клуба. Ён мае аматарскі статус, але гэта планка даўно засталася ў мінулым. Многія з тых, хто калісьці прыносіў сюды свае першыя творы, сёння з'яўляюцца прызнанымі аўтарамі, членамі Саюза пісьменнікаў Беларусі і Беларускага саюза музычных дзеячаў.

Трэба дадаць, што нагаданы вышэй радок можна знайсці ў верхах многіх аматарскіх зборнікаў, член Саюза пісьменнікаў Беларусі. Да пенсіі працавала паштальёнкай. «Звязда» змяшчае яе гісторыі ў падборках пад рубрыкай «Алэ, народ на правадзе!» Там наша сталая аўтарка дзеліцца з чытачамі радкамі, напоўненымі яскравым гуарам і народнай мудрасцю. Што датычыцца выхаду новых зборнікаў «Жывіцы», то тут да месца будзе прывесці радкі з надрукаванага там верша Галіны Нічыпаровіч пра яе малую радзіму:

«Мой родны кут...» — пісаў так Колас. У кожнага ён родны, свой, Дзе ўпершыню падаў ты голас, Дзе віць пачаў жыццё сувоі... Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара.

■ Асаблівы свет

ХАЙ ДАБРО ПЕРАМАГАЕ!

КАЗАЧНЫ ВЕЧАР У ПАДТРЫМКУ ДЗЯЦЕЙ З АЎТЫЗМАМ ПРАЙШОЎ У КУПАЛАВЫМ ДОМЕ

На ўваходзе ў Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы гасцей сустракаў калядны кірмаш. Тут можна было набыць сама-робнае печыва, мандарыны, кнігі. Прадавалі гэта пераапра-нутыя ў казачных персанажах дорослыя і дзеці і супрацоўніцы музея ў народных строях. Кір-маш, апроч усяго, дабрачынны: грошы ад продажу пойдуць на карысць грамадскай арганіза-цыі «Дзеці. Аўтызм. Бацькі». Прысутных адрэзу ахоплівае атмосфера цяпла і... казкі. Ідэя гэтай незвычайнай імпрэзы на-радзілася ў вядомай беларускай казачніцы Алены МАСЛА.

Слова «інклюзія» датычыцца не толькі адукацыі, гэта паняцце агульнаса-цыяльнага маштабу, — патлумачыла старшыня міжнароднай дабрачын-най грамадскай арганізацыі «Дзе-ці. Аўтызм. Бацькі» Таццяна ЯКАУ-ЛЕВА. — Але для таго, каб уключыць людзей з асаблівасцямі ў звычайнае жыццё, ім неабходна даць адукацыю. За мяккой дзеці з аўтызмам закан-чваюць школы, паступаюць у ВНУ, становяцца вядомымі людзьмі. Мы таксама хочам гэтага. Сёння наша арганізацыя прэзентуе свой праект, у межах якога мы навучаем першых беларускіх спецыялістаў. Ужо 19 ча-лавак атрымалі сертыфікаты паво-дзінных аналітыкаў-пачаткоўцаў.

На словах Таццяны Якаўлевай, ужо рэалізуюцца паказальны праект на базе мінскай 187-й школы, дзе адкрыты клас, у якім сярэд вучняў ёсць дзеці з аўтызмам. Там працуюць запрашаныя замежныя спецыялісты, апроч таго, у розных раёнах сталіцы

адкрылася яшчэ некалькі падобных класаў, дзе ўжо айчыныя спецы-ялісты будуч суправаджаць такіх вучняў. Падтрымка праект прыйшлі мно-гія вядомыя і, канешне ж, незвычай-ныя людзі. Сама вядучая Алена Мас-ла надзела на сябе пояс з магнітнымі каменчыкамі і прапанавала дзецям пачаравач. Першыя маленькі чараў-нік у касцюме рыцара пацёр камен-чык на поясе — і выклікаў... сапраўд-ны калядоўшчыкаў, якія прыйшлі з зоркай і Казой. Гэта супрацоўніцы музея зладзілі для гасцей сапраўд-нае свята. «Тое, што музей адчыніў дзверы для нашай акцыі, сведчыць, што тут захоўваюць традыцыі гасцін-насці і дабрачыннасці, закладзеныя ў сваім доме Янкам Купалам і яго жонкай Уладзіслававай Францаўнай», — адзначыла Алена Масла.

Усёй залай дзеці і дорослыя з за-хапленнем «уважраліся» Казу, якая ўсё ніяк не хацела падымацца, адо-рвалі механізму цукеркамі, абаран-камі і грашыма. Усе накалядваныя сродкі, які і тое, што вырочылі з кір-машу, пайшло на рэалізацыю праграмы «Давайце вучыцца інклюзіі разам».

Пасля калядвання і гульніў вы-ступіў Алег Хаменка. Лідар гурта «Палац» — не толькі збіральнік. Ме-навіта яго голас запісаны на многіх дысках з беларускімі казкамі, нека-горыя з якіх музыка раславіў гляда-чам, а таксама праспяваў для гасцей вечарыны песні. Вялікае уражанне ад калядных казак-прыпевак пакі-нуў выступ дзіцячага фальклорнага гурта «Кальханка» пад кіраўніцтвам Ларысы Рыжковай. Апроч таго, пе-рад маленькімі гасцямі і іх бацькамі выступілі паэты Людміла Хейдарава, Наум Гальпяровіч, Віктар Жыбуль, бард Аляксей Камоцкі, мастачка Акса-на Арачэева... Выступоўцы атрым-лівалі на памяць аб вечарыне свое-асаблівыя дыпломы — аформленыя ў рамкі малюнкаў, аўтары якіх — дзеці з аўтызмам.

І хоць у традыцыйных беларус-кіх казках не заўсёды быў шчаслівы фінал, бо яны павінны былі вучыць дзяцей і рыхтываць іх да жыцця, свя-точная вечарына ў Купалавым доме не толькі прайшла і завяршылася добра, але і стала пачаткам адной вялікай і светлай казкі, у якой дабро і дапамога блізняму абавязкова пе-рамогуць.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

САКРЭТЫ ПРАФЕСІІ

Калі адлік часу ідзе на секунды

Дзень ратаўніка ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь прайшоў незвычайна. Кожны з прысутных мог адчуць на сабе, што ж такое праца ратаўніка ў задымленым памяшканні, ці патрэніравацца на манекене аказач першую дапамогу. Зрабіў гэта і карэспандэнт «Звязды».

У ДЫМЕ

У фазе Акадэміі кіравання разгар-нулася тэматычная экспазіцыя, пры-свечаная барацьбе з надзвычайнымі сітуацыямі ў сучасных умовах. Навед-вальнікі ўстанавы на свае вочы па-бачылі экіпіроўку ратаўнікаў, пазна-міліся з прыборамі цэнтры хімічнай і радыяцыйнай абароны. А побач з трэнжарамі-манекенамі для аказан-ня першай медыцынскай дапамогі была размяшчана і дымаімітуючая ўстаноўка.

— Ці не хочаце зайсці ў палатку? Адчуце непасрэдна, як мы працуем на выездзе, — пасміхаюцца ратаў-нікі.

Згаджаюся і пачынаю апраца-ваць экіпіроўку. З неспрыткі на адрэзу спраўляюся з металічнымі зашпіль-камі ў куртцы з вогнеустойлівага матэрыялу. За спіну ратаўнікі ве-шаюць балон са сціснутым павет-рам. На галаву з цяжкасцю ўзлазіць кіслародная маска. Паверж яе — шлем. Рухі крыху скваняць, бо заўважна пагружэнь (толькі пасля даведаўся, што амуніцыя важыць кілаграмаў дваццаць). Бяру ў ру-кі святлодыёдны ліхтарык. Ад яго асяляльнага бляску навакол-ныя жмурацца. Разварочваюся на 180 градусаў і заходжу ў палатку, поўную імітатару дыму. Прамень магучага ліхтарыка прабівае да-рогу, магчыма, на два-тры дзесяткі сантыметраў наперадзе. А менавіта ў такіх умовах часта і ратауюць жы-цці падчас пажараў у жылце. Толькі калі я магу сабе дазволіць пера-соўвацца па палатцы няспешным крокам, то ў ратаўнікоў адлік часу ідзе на секунды, каб зарыентавацца і выцягнуць чалавека на свежае паветра...

РАТАЎНІКІ ВЫСОКАЙ КВАЛІФІКАЦЫІ

Таксама ў Дзень ратаўніка кіраў-нікі Міністэрства на надзвычайных сітуацыях і Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Уладзімір Вашчанка і Марат Жылінікі падпісалі пагад-ненне аб супрацоўніцтве. Цяпер у

калектыву. Але практыка паказвае, што ўзровень гэтай адказнасці разу-мее не кожны...

ПАРКОЎКАМІ ЗОЙМЕЦЦА ГЕНПРАКУРАТУРА?

Вельмі набалелая тэма для пера-поўненага Мінска — бесістэмная пар-коўка аўтамабіляў жыхарамі ў дварах. Яна прагучала на вучэбным семінары па пытаннях забеспячэння пажарнай бяспекі і папярэджання надзвычай-ных сітуацый для дзеючых і будучых кіраўнікоў.

З аднаго боку, многія кіроўцы жа-даюць бацьчы свайго жалезнага кая з вокнаў уласнай кватэры ці офіса, нават не разглядаючы ў якасці ал-тэрнатывы спецыялізаваныя стаянкі, калі яны і ёсць. Ці пакідаюць машы-ну «на пяць хвілінчак». Але месца пад вокнамі хопіць далёка не ўсім. І ці многія кіроўцы, паркуючы аўто, дума-юць пра магчымы праезд ратавальнай тэхнікі?

У лістападзе мінулага года ў Мінску гарэла кватэра ў адным са шматпа-вэрхавікаў у спальным раёне. Доступ тэхнікі да месца пажару быў усклад-нены абы-як прыпаркаванымі ў два-ры аўтамабілямі. Калі ратаўнікі ўсё ж дабраліся да палаючай кватэры і па-тушылі пажар, яны знайшлі там два трупы...

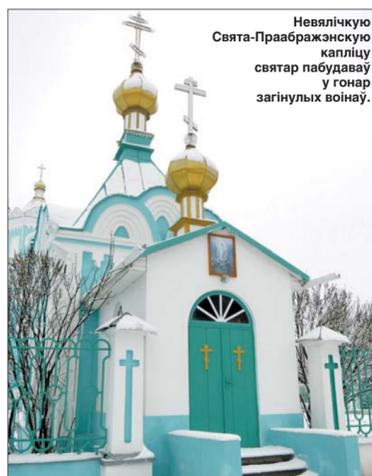
— На жаль, ёсць выпадкі, калі немагчымы праезд стварае праблему пры ліквідацыі пажараў і эвакуацыі людзей, — гаворыць Ула-дзімір Вашчанка. — Таму мы вынес-лі гэтае пытанне на разгляд у Ге-неральнай пракуратуры. Няпроста адказаць, як гэтую праблему можна вырашыць. Відавочна, тут ёсць прэ-

але хочам дапоўніць вучэбны працэс кіраўніцкім кампанентам, — сцвяр-джае міністр па надзвычайных сі-туацыях Уладзімір ВАШЧАНКА. — Час пастаянна вымушае карэктаваць запас прафесійных ведаў у тым ліку і тым, хто кіруе пытаннямі бяспекі ўжо непасрэдна на месцах. Галоўнае для нас сёння — гэта не толькі паўплыва-ць на свядомасць людзей, але і прывесці ім разуменне таго, што пра ўласную бяспеку ніхто лепш за іх саміх не паклапаціцца. Са свайго боку мы пастаянна праводзім разнастайныя мерапрыемствы, дзе дзелімся сакрэ-тамі сваёй працы і дэманструем тэх-ніку. Што да кіраўнікоў, то кожны з іх мусяць забяспечваць бяспеку свайго

тэнзіі не толькі да кіроўцаў, але і да тых, хто праектаваў прылеглаю да будынка тэрыторыю, памыліўшыся ў прагнозе на будучыню. Колішняя норма ў адно машынамесца на ча-тыры кватэры працавала, калі аўта-мабіль быў маладасяжнай пакупкай, а не сродкам перасоўвання. У ця-пер гэта ўплывае і на нас. У многіх сем'ях ёсць па два аўтамабілі і нават больш. Можна, і аднаго машынамесца на кватэру ўжо будзе недастаткова? Праблема доступу праз напружаны прыпаркаваны аўто перашкаджае не толькі нам, але ад гэтага не ліг-чы...

Валяр'ян ШКЛЕННІК

Невялікую Свята-Праабражэнскую капліцу святар пабудоваў у гонар загінулых воінаў.

Не пра ногі думае, а пра тых, за каго моліцца

Кожную другую пятніцу архімандрыт Кірыл становіцца каля аналога, моліцца за душы забітых і чы-тае ўсе 11 тысяча імянаў, не прапускаючы ніводнага. Дарчы, у самаробнай кнізе 140 старонак. Тыя, хто дапамагаюць святару ў храме, прызнаюцца, што нават самыя маладыя з іх не вытрымліваюць да канца правесці службу на нагах. А ён у свае амаль 90 гадоў нават і думкі такой не дапускае. Кажы, што падчас малітвы не пра ногі думае, а пра тых, за каго моліцца.

Архімандрыт Кірыл — вядомы ў Хоцімску і да-лёка за яго межамі падзвіжнік. У савецкі час ён шмат пацярпеў ад улады за сваё адданне слу-жэнне Богу. А калі ў 90-я гады народу, нарошце, вярнулі храмы, узяў за мэту зрабіць са знявачанай хоцімскай царквы сапраўдную жамчужыну. Кожную капейку ўкладваў у рамонт, нават збіраў міласціну ў Маскве. На скрыні, з якой ён стаў на вакзалах, так і пазначыў: на аднаўленне храма, пабудаванага ў гонар адмены прыгоннага права ў 1861 годзе. Асабістае жыццё не складала, але цяжка падлічыць усіх тых юнакоў і дзяўчат, якім ён стаў самым бліжнім чалавекам у жыцці, духоў-ным бацькам. Для маленькіх жыхароў раённага цэнтры адкрыў нядзельную школу, паклапаціў-ся пра тое, каб яны не сумавалі ў вольны час, прыходзілі пакаціцца на роліках, пагартаць кнігі, займацца докарэктывна-прыкладной творчасцю. У яго вялікай душы ёсць месца і для братоў нашых меншых. Столькі бяздомных катой, колькі жыве зараз у яго доме, напуюна, няма ні ў каго. Нават у такім сталым узросце ён не дазваляе сабе ся-дзеця склаўшы рукі: гатуе ежу для будаўнікоў, якія аднаўляюць храм, вырошчвае расаду для будучых кветнічак і гадзінамі моліцца ў храме за жывых і памерлых.

Каб аднавіць імяны загінулых воінаў, ён правёў сапраўдную пошукавую работу. Узяў звесткі з ва-енкамата, пабываў ва ўсіх сельсаветах, пагутарыў з жыхарамі. У выніку сабраў тысячы імянаў. Сюды трапілі не толькі тыя, хто загінуў падчас Вялікай Айчыннай вайны, але і забітыя ў гарахных кропках розных краін. Не забыўся і на тых, хто памёр ад эрпэсіў і савецкіх турмаў. Праўда, прозвішчы ўсіх закатаваных яшчэ не сабраныя. Але ён плануе зра-

■ Без гучных слоў

3 27 па 30 студзеня пройдзе 50-ты «Зорны паход» студэнтаў і выкладчыкаў БДПУ па месцах баваой і працоўнай славы беларускага народа, прысвечаны 70-годдзю Перамогі савецкага на-рода ў Вялікай Айчыннай вайне. Найлепшыя студэнты педагагіч-нага ўніверсітэта ў складзе 6 інтэр-нацыянальных зводных атрадаў (150 студэнтаў і выкладчыкаў) пройдучы па тэрыторыі Асіповіцкага раёна Ма-

■ Добрая справа

КНІГА ПАМ'ЯЦІ

Для яе хоцімскі святар сабраў 11 тысяча імянаў загінулых воінаў

біць і гэтую справу. Святару дапамагае мясцовы настаўнік гісторыі Пётр Люсікаў.

«Калісьці бласлаўляў на службу, а потым адпяваць прыйшлося»

На сваім жыццёвым шляху бацькошка шмат роз-нага гора пабачыў. Калі пачалася вайна, яму было ўсяго 16 гадоў, жыў ён з бацькамі недалёка ад Брэста.

— Было вельмі страшна, — успамінае ён. — Усе казалі, што вайны не будзе, а між тым будавалі вялікі аэрадром недалёка ад мяжы. Было за-дзейнічанае мясцовае насельніцтва, працавала шмат знявольных, з ліку тых, хто быў асуджаны за спазненне на працу на 5 хвілін, іншыя дробныя правінасы.

Вайна пачалася ў нядзелю, калі царква адна-чала свята Усіх Святых у зямлі расійскай прасія-лькі. Стаяла сонечнае надвор'е, мужыкі паехалі на кірмаш і раптам вярнуліся. Вайна, кажуць. У абед немцы ўжо расхаджвалі па Брэсце, гергеталі, што праз 2 дні будуць у Маскве. Выглядалі, у параўнанні з савецкімі салдатамі, сымлі і дагледжанымі — но-вае абмундзіраванне, шышоўныя боты. А які багаты абы з імі прыехаў! Коні — базавая колера, здаравенныя, з маленькімі хвастамі. А ў вазах было ўсё, што душы патрэбна.

У памяці айца Кірыла засталіся ўсе тыя ваенныя жахі, калі ў яго на вачах гінулі ні ў чым не павінныя людзі. Колькі салдат палягло, страшна падумаць. У гонар 50-годдзя вызвалення Хоцімска ён пабу-ваў побач са старадаўнім храмам невялікую Свя-та-Праабражэнскую капліцу, дзе кожную пятніцу і служыць паніхіды па загінулых воінах.

— У асобныя дні паміці — 11 верасня, 9 мая — мы молімся агульна за ўсіх салдат, а па пятніцах толькі за нашых, хоцімскіх. Калі чую ад мясцовых прыхаджан, што нехта не вярнуўся з арміі, адрэзу ж уношу імя ў спіс. Мяне не цікавіць, як чалавек загінуў: ад варожага кулі ці ў выніку няшчаснага

выпадку. Узяць таго ж Валодзьку Маскалёва, якога ў савецкі час забралі на службу. Добры быў хлопец. Заставалася зусім мала часу да яго дэмабілізацыі, але ён так і не вярнуўся. Няшчасны выпадак — і чалавека няма. Ці, напрыклад, Ігар, сын яшчэ ад-ной нашай прыхаджанкі. У арміі нешта са стара-служачымі не паладзілі — і хлопца загінуў. Я яго калісьці хрысціў, благаслаўляў на службу, а потым воль прыйшоў адпяваць.

Не апошняя справа... Гартаем разам старонкі Кнігі памяці. Усё тут сіс-тэматызавана: адрэзу бачна, калі чалавек загінуў, адкуль ён родам. «Я так і чытаю, спачатку назву вёскі, а потым імяны ў родным склоне — вёска Га-лудубка: Яўхімія, Сяргій, Міхаіл, Антонія, Андрэй і гэтак далей, — удакладняе святар. — Восем імяны тых, каго закатавалі гестапаўцы ў Хоцімскай бал-ніцы. А гэта воіны, што загінулі не ў нашым раёне. Далей ідуць тыя, хто пахаваны ў брацкіх магілах райцэнтра. Імяны воінаў, забітых у Афганістане, тых, хто памёр ад ран пасля службы...

У планах айца Кірыла зрабіць яшчэ адну Кнігу памяці, куды ўвоўдуць імяны людзей, якія пацяр-пелі пры раскулачванні. Як гэта адбывалася, ён добра памятае. І колькі сярэд іх было па-сапраўд-наму працаўтвораў, ведае таксама.

І гэта не апошняя добрая справа, якую хоцім-скі бацькошка збіраецца ажыццявіць. Трэба яшчэ вялікі храм давесці да дасканаласці. Будаўнічымі работамі ён кіруе асабіста. Запрашае паглядзець, што ён прывёз з апошняй паездкі ў Расію. Сяр-род будаўнічых матэрыялаў — шмат прыгожых абразоў, царкоўнага убрання. Убачанае і сапраўды ўражае. Багародзіца глядзіць з вялікага палатна нібы жывая. «Гэта Знаменне Божай Маці Наўро-дскай», — тлумачыць бацькошка.

— А не цяжка вам у такім сталым узросце дзе-дзіць у Маскву? — не перастаю дзідзіцца энергія айца Кірыла.

— Чаго цяжка? Па-першае, гэта недалёка — крыху больш чым 400 кіламетраў. У нас прамы шлях праз Калугу. Вечарам выязджаем, а раніцай ужо ў Сафіно (гэта недалёка ад Масквы).

А яшчэ бацькошка падбірае для сваёй званіцы асаблівыя званы. Шкадуе, што падчас ровалюцыі іх шмат разбілі. Зараз, уздыхае ён, ужо не тое ліццё. І радуецца, што ў яго атрымалася набыць некалькі дарэвалюцыйных экзэмпляраў. Былі і ня-удальны пакупкі. Стары зван, які набылі для царквы ў Кузьмічах, так і не зазваніў, аказаўся разбіты. Зараз ён стаіць у храме як рэліквія. А самы вялікі 75-пудоў зван Свята-Троіцкага сабора быў адлі-ты ў Мінску да 60-годдзя вызвалення Хоцімска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Каб яго набыць, святар звярнуўся па дапамогу да кі-раўнікоў розных арганізацый. У сваіх лістах ён так і пазначыў, што гэтым яны ўносяць сваю лепту ва ўвекаче-чанне вызаліцельна. Бо менавіта з Хоцімскага раёна пачалося перамож-нае вызваленне Беларусі.

Няма ў айца Кірыла ні выхадных, ні адпачынку — працуе і працуе. Але ён не з тых, хто прыквы скардзіцца. «Бог пасылае нам і іспыты, і блага-даць, — кажа ён. — Трэба за ўсё быць яму ўдзячнаму».

Нэлзі ЗГУЛЯ. Фота аўтара

У «ЗОРНЫ», ЮБІЛЕЙНЫ, ПАХОД...

ім шэфскую дапамогу, пакладуць кветкі да помніку салдатам, што загінулі ў гады вайны, выступаць за канцэртаў у школах раёнаў, правя-дуць прафярэнтацыйныя сустрэчы са старшакласнікамі, арганізуюць майстар-класы і спартыўныя спа-борніцтвы.

Ідэя правядзення «Зорных пахо-даў» нарадзілася ў 1966 годзе, калі студэнты Мінскага педагагічнага інстытута (так называўся БДПУ імя

Максіма Танка да 1993 года) узялі ўдзел ва Усеагульным паходзе мала-дзі на месцах рэвалюцыйнай, баваой і працоўнай славы савецкага народа. Стартвалі атрады ў розных населе-ных пунктах, а фінішавалі адначасова ў адным месцы. Схема такога марш-руту на карце па форме падобная да зоркі, адсюль і назва паходу «Зор-ны».

Надзяна НІКАЛЕВА

■ Лепшыя

МЭТА — СТАЦЬ ПЕРШЫМІ Ў СНД

Вызначаны беларускія арганізацыі — фіналісты конкурсу на суісканне Прэміі СНД 2015 года за дасягненні ў галіне якасці прадукцыі і паслуг

Сярод іх — СТАА «Бел-Пласт Інтэрнэшнл» (г. Ліда) і ТАА «Франдэса» (г. Мінск) у намінацыі «Вытворчасць прадукцыі вытворчага прызначэння».

За званне лепшых у намінацыі «Вытворчасць харчовых тавараў і сельскагаспадарчай прадукцыі» будучы змагацца ТАА «Бяжкам» (г. Гродна) і ААТ «Лідскі малочна-кансервавы камбінат», у намінацыі «Паслугі» — ЗАТ «Белзамежбуд» (г. Мінск) і структурнае падраздзяленне «Лакаматыўнае дэпо Мінск» транспартнага рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Мінскае аддзяленне Беларускай чыгуначы».

Як паведалі ў прэс-службе Дзяржстандарта, на маючым адбыцца другім этапе конкурсу будучы сфарміраваны экспертныя камісіі з ліку экспертаў дзяржаў — удзельніцы Садружнасці, якія правядуць экспертызу матэрыялаў арганізацый — фіналістаў нацягальнага этапу. Затым будзе ажыццёўлена экспертная ацэнка удзельнікаў на месцах, па выніках якой яны атрымаюць заключэнні з указаннем моцных і слабых бакоў дзейнасці ў галіне якасці, а таксама прапановы па яе ўдасканаленні. Далей усе матэрыялы разгледзіць журы конкурсу.

Расшэрылі аб прысуджэнні прэміі прымаецца Эканамічным саветам СНД.

Лаўрэаты і дыплянты цяперашняга, пятага па ліку, конкурсу, а таксама ўладальнікі спецыяльнага прызга «Прызнанне дзелавой дасканаласці» будучы аб'яўлены ў канцы 2015-га — пачатку 2016 г.

Як правіла, інфармацыя пра іх будзе ўключана ў ілюстраваны каталог «Прэмія СНД 2015 года» і размешчана на інтэрнет-сайтах МДС (www.easc.org.by) і Дзяржстандарта Рэспублікі Беларусь (www.gosstandart.gov.by). Лаўрэаты і дыплянты атрымаюць таксама права выкарыстання эмблемы прэміі СНД у рэкламных мэтах на працягу трох гадоў.

Нагадаем, што Прэмія СНД за дасягненні ў галіне якасці прадукцыі і паслуг прысуджаецца адзін раз на два гады на конкурснай аснове арганізацыям дзяржаў — удзельніцы Садружнасці за дасягненне значных вынікаў, а таксама ўкараненне сучасных метадаў менеджменту якасці.

Прэзентаваць на прэстыжную ўзнагароду могуць юрыдычныя асобы любой арганізацыі на-прававой формы, зарэгістраваныя ў любой дзяржаве — удзельніцы СНД і якія ажыццёўляюць вытворчасць прадукцыі (акрамя вытворчасці ўзбраення і ваеннай тэхнікі) або аказваюць паслугі. Пры гэтым прадпрыемства павінна мець пацверджанне высокай якасці прадукцыі або паслугі на працягу не менш за два гады і экспартаваць прадукцыю (паслугі) не менш як у дзве дзяржавы — удзельніцы Садружнасці.

Пачынаючы з 2006 года, адбылося ўжо чатыры конкурсы, у якіх прынялі ўдзел 103 прадпрыемствы з Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Армения, Рэспублікі Беларусь, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Малдова, Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Таджыкістан і Украіны. У першым і ў другім конкурсах было вызначана па 6 лаўрэатаў і 12 дыплянтаў, у трэцім, прысвечаным 20-годдзю ўтварэння СНД, — 6 лаўрэатаў, 12 дыплянтаў і 7 арганізацый ўзнагароджаны спецыяльным прызам «Прызнанне дзелавой дасканаласці». Вынікі чэцвёртага конкурсу — 9 лаўрэатаў, 12 дыплянтаў і 3 арганізацыі ўдастоены спецыяльнага прызга «Прызнанне дзелавой дасканаласці».

«Беларускія прадпрыемствы з'яўляюцца актыўнымі удзельнікамі конкурснага руху ў галіне якасці ў рамках Садружнасці і заўсёды прысутныя ўдзельніцы ў ліку пераможцаў. Усяго за час правядзення конкурсу імі стала 21 айчынная арганізацыя», — адзначылі ў прэс-службе Дзяржстандарта.

Дар'я ШОЦК

ІНАВАЦЫЎ ДЗЯРЖЗАКУПКАХ

Добрасумленнасць удзельнікаў павінна быць у прыярытэце

Працэдур дзяржаўных закупак стануць больш празрыстымі і сучаснымі. Каб змагацца з надобрасумленнымі заказчыкамі і ўдзельнікамі дзяржаўных закупак у адпаведнасці з указам Прэзідэнта № 590 аб пытанні дзяржаўных закупак тавараў, работ ці паслуг, было вырашана адмовіцца ад папярэдняй валакіты на карысць электроннага фармату.

це і падаць скаргу ў Міністэрства гандлю на дзеянні камісіі.

У НОВЫМ ФАРМАЦЕ

Запыт цэнавых прапаноў (за выключэннем дзяржаўных сакрэтаў) дзяржаўных закупак праводзіцца заказчыкам толькі на электронных гандлёвых пляцоўках. Гэтымі пляцоўкамі з'яўляюцца «Нацыянальны цэнтр маркетынгу і кан'юнктуры цэн» і «Беларуская ўніверсальная таварная біржа». Усе працэдуры запыту цэнавых прапаноў, расшэрылі на правядзенне якіх прыняты пасля 1 студзеня 2015 года, павінны быць адменены. Забаронена падаваць прапановы на пярэвых носьбітах. Да гэтага яны падаваліся шляхам паштовай сувязі і ўскрываўся толькі падчас пасяджэнняў. Перавод дадзенай працэдур у электронны фармат дазволіць пазбегнуць многіх складанасцяў і знізіць карупцыйны ўзровень. Таксама даць магчымасць павялічыць ступень грамадскага кантролю за працэдурой запыту. Электронная гандлёвая пляцоўка будзе даваць доступ да прапаноў удзельнікам толькі падчас завяршэння яго тэрміну падрыхтоўкі.

«З улікам таго, што ўказ быў апублікаваны толькі на мінулыя тыдні, а суб'екты гаспадарання ўжо ў гэтым годзе пачалі праводзіць працэдур запыту цэнавых прапаноў, дадзеныя працэдур будучы адменены і дакументацыя пра іх павінна быць прыведзена ў адпаведнасць з новымі правіламі. Калі расшэрылі пра запыт цэнавых прапаноў было праведзена ў мінулым годзе, то яно завяршыцца з улікам папярэдняй версіі заканадаўства да 1 студзеня 2015 года», — растлумачыў Павел Жукіўскі.

Працэдур запыту цэнавых прапаноў у новым фармаце будучы аб'яўленыя з 20 студзеня. Апаратна-праграмны комплекс афіцыйнага сайта і электронных пляцовак ужо падрыхтаваны да выканання сваіх задач. З-за таго, што для многіх удзельнікаў пераход да электроннага фармату з'яўляецца новым, «Беларуская ўніверсальная таварная біржа» праводзіць семінары па навучанні суб'ектаў гаспадарання, заказчыкаў, удзельнікаў. Бясплатныя заняткі арганізаваны ў цэнтральным офісе біржы і ў абласных філіялах.

Ілья КРЫЖЭВІЧ

БЕЛАРУСБАНК

ОАО «АСБ Беларусбанк» інфармуіруе аб продліенні срока размешчэння облигацый банка на прад'явіцеля для фізічных іх ліц 159–161 выпусков, номінаваных у долларах США, па 01.03.2015.

Изменения в эмиссионные документы указанных выпусков зарегистрированы Департаментом по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь 19.01.2015.

Лицензия на осуществление банковской деятельности № 1 от 24.05.2013, выданная Национальным банком Республики Беларусь. УНП 100325912.

Утвєрєнные прєдставитєльством Белгосстраха по Центральному району г. Мінска бланки страховых полисов по добровольному страхованию водителей и пассажиров от несчастных случаев формы 2РП серии ТС №№ 0016563, 0016564 считать недействительными. УНП 100122726

Утвєрєнное страховое свидетельство «Обязательное страхование гражданской ответственности владельцев транспортных средств на территории Республики Беларусь, в количестве 2 штук серии ВА № 578145» в Представительстве Белгосстраха по Мінскому району считать недействительным. УНП 600013344

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 06 февраля 2015 года повторных торгов по продаже имущества, принадлежащего открытому акционерному обществу «Минский тракторный завод»

Сведения о предмете торгов (продаваемом имуществе)			
№	Наименование, характеристика и местонахождение продаваемого имущества	Начальная цена без НДС, бел. руб.	Размер задатка, бел. руб.
1.	Здание бани общей площадью 332,6 кв. м, инв. номер в ЕГРН 601С-24339, расположенное по адресу: Мінскае обл., Логойскі р-н, Гайненскі с/с, д. Логоза, пер. 3-й Молодежный, 1А	81 639 835	8 000 000
2.	Здание магазина общей площадью 89,6 кв. м, инв. номер в ЕГРН 601С-23446, расположенное по адресу: Мінскае обл., Логойскі р-н, Гайненскі с/с, д. Зеленый Сад, ул. Луговая, 9	41 512 259	4 000 000

Продавец имущества: ОАО «МТЗ», ул. Долгобродская, 29, 220070, г. Минск.

Организатор торгов: УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск.

Торги проводятся в соответствии со статьями 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения торгов по продаже имущества, принадлежащего ОАО «МТЗ», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, внесшие задаток и заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона по соответствующему предмету торгов, а также представившие организатору торгов следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов);

заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов);

копия свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей);

копия устава (для юридических лиц);

копия платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток (задатки) перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена предложения) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае признания торгов несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником, либо для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (единственному участнику торгов), при его согласии, по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (единственный участник торгов) в течение трех рабочих дней со дня проведения аукциона. Информация о затратах, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом аукциона при заключительной регистрации под подписью.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (единственным участником торгов) заключается после предъявления копии платежных документов о перечислении суммы затрат и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (единственным участником торгов) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи, по согласованию с продавцом.

Торги проводятся 06 февраля 2015 года в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукцион. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 23.01.2015 по 04.02.2015 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости»); (017)323-49-67, (029)353-25-89 (ОАО «МТЗ»).

■ Ёсць пытанне

ПАДІМІ ЦАНУ — ПРЫПЫНІ РАБОТУ

Да нас у рэдакцыю, як і на шматліка «гарачых ліній», звяртаюцца чытачы, якія адначасова з'яўляюцца яшчэ і пакупнікамі ў крамах або на кірмашах. Эканамічная сітуацыя ў свеце іх хвалюе роўна настолькі, наколькі яна адбываецца на іх асабістых кашальках. Некаторыя скардзяцца, што цэны на тавары першай неабходнасці павысіліся.

Па тлумачэнні мы звярнуліся ва ўпраўленне гандлю і паслуг Гомельскага аблвыканкама. Галоўны спецыяліст аддзела фінансаў Святлана Хамутойскага нагадае, што ціна на прадукцыю залежыць ад гатунку, упакоўкі, тлустасці, віду, каліброўкі і гэтак далей.

— Калі, напрыклад, кацаць пра малака, трэба ведаць вытворцу, плёнку, у якую яно ўпакавана, адпуючую ціна. Малака можа быць з лактулозой, з вітамінамі С, з розных дарагіх упакоўках... Па нашых звестках, кошт на малочную прадукцыю ды хлеб ад айчынных вытворцаў (у параўнанні з 18.12.2014 г.) на Гомельшчыне не змяніўся. Яйкі на сённяшні дзень захаваў ціна ў межах ад 12 500 і да 17 000. Курчына мяса каштуе ад 27 900 да 35 400. Назіраецца нават некалькіх зніжэння яго цэны за кошт правядзення аўкцыі. Па садавіне ёсць павышэнне, якое залежыць і ад пастайшчыка, і ад віду тавараў.

Сёння ціна на іх крыху вырасла за кошт росту курсу долара. Тыя ж мандарыны можна набыць і за 13 900, і за 20 000. Там, дзе вялікія аб'ёмы закупкі прадукцыі, кошт таннейшы. Яблыкі ў залежнасці ад гатунку і каліброўкі могуць каштаваць ад 5900 (айчыныя) да 8900 (польскія). Галандскія, вядома, на ўзровень даражэй. Ціна па свежамарожаную рыбу трохі вырасла. Аднак, згодна з апошнім афіцыйным тлумачэннем Мінгандлю і Мінэканоміі, ціна на тавар можа вырасці не вышэй за курсавую розніцу імпартага складніка мінус 5%. Што тычыцца рознічнага гандлю, то мы захоўваем узровень гандлёвых надбавак, які ў нас быў па стане на 18.12.2014. Па сацыяльна значных таварах ён знаходзіцца ў межах 8–15%.

Начальнік аддзела дзяр-

жаўнага рэгулявання спажывецкага рынку ўпраўлення гандлю і паслуг Гомельскага аблвыканкама Ірына ГРАБЯН-ЧУК таксама адзначае, што пастанова ад 19 снежня № 1207, прысвечаная некалькімі пытанням спажывецкага рынку з мэтай недапушчэння росту рознічных цэн, выконваецца.

— Фактычна рост цэн быў забаронены. Адначасова, як вы памятаеце, быў уведзены падатак на набывецца валюты. Пасля таго, як гандаль прадаў рэшткі тавараў «крытычнага імпарту» — садавіну, рыбу свежамарожаную — непрацягла час не было новых паступленняў. Каб не апусцілі прылаўкі нашых крам, Міністэрства гандлю дазволіла менавіта імпарцёрам гэтых прадуктаў падпісваць дазволы на павышэнне

цэны ў межах ад 5 да 15%. Гэтыя дазволы выдаваліся, а значыць, аўтаматычна падымаліся цэны ў гандлёвай сетцы. Пасля Новага года многія арганізацыі ўвогуле не працавалі. Ім было больш выгадна прыпыніць сваю дзейнасць, чым прадаваць са стратамі.

Тым часам праверкі выявілі факты, калі, напрыклад, прыватнае прадпрыемства спрабавала падняць ціна, каб адрэгуляваць розніцу ў валоце. Дзейнасць яго была адрэгуляваная прыпыненая. Многіх правералі па запытах з «гарачых ліній».

— У нас і дзяржкантроль працаваў, і ўпраўленне антыва-манопольнай і цэнавай палітыкі, і гандлёвая інспекцыя. Там, дзе знаходзілі факты павышэння цэны, давалі рэкамендацыі, падпісанні — аж да закрыцця устаноў. Фактаў неабгрунтаванага росту цэн не выяўлена. Гандлёвыя надбаўкі прымяняюцца тыя ж, што і ад 19.12.2014. Ёсць пэўная група тавараў, цэны на якія рэгулююцца дзяржавай. А ёсць тавары, ціна на якія ўтвараецца згодна з кан'юнктураў рынку. Гэта можа быць гандлёвая надбаўка і 10, і 100%. Аднак, у асноўным гандлёвыя арганізацыі робяць мінімальную надбаўку, толькі каб выхрыць і прывабіць пакупніка. Таму звычайна гэта не вышэй за 30%. Пры гэтым выдаткі ў рознічным гандлі могуць сёння дасягаць 20%.

Ірына АСТАШКЕВІЧ

■ Фінансы

КРЭДЫТАВАННЕ НАСЕЛЬНІЦТВА АДНОВАЦЬ У ЛЮТЫМ

Пра гэта паведамляе прэс-служба Нацбанка Беларусі. Нагадаем, што яшчэ летась у снежні галоўны рэгулятар рэкамендаваў камерцыйным банкам стрымліваць рост крэдытнага партфеля да 1 лютага. Крыху пазней найбуйнейшыя банкі краіны пачалі спыняць крэдытаванне фізічных асоб, у тым ліку на жыллёвую нерухомасць. Зразумела, што ў гэтых умовах паляпшаць свае жыллёвыя ўмовы насельніцтву будзе праблематычна... А учора Нацбанк паведаміў, што не плануе падаўжаць дзеянне гэтай рэкамендацыі.

Спецыялісты Нацбанка адзначылі, што «гэта расшэрыне прымальна ў складзе комплексу стабілізацыйных мер і насіла часовы характар, падаўжаць яго дзеянне пасля 1 лютага не плануецца. Разам з тым прапаноў грошай у эканоміцы будзе абмяжоўвацца інструментамі манетарнай палітыкі такім чынам, каб аб'ёмы крэдытавання не парушалі макраэканамічную збалансаванасць і фінансавую стабільнасць. У цэлым за 2015 год прырост патрабаванай банкам да эканомікі прагназуецца ў межах 17–22% у залежнасці ад развіцця сітуацыі».

Пад асобны контроль трапіць крэдытаванне дзяржаўных праграм. Таму ўрадам і Нацыянальным банкам прынята расшэрыць аб'ём фінансаванні новых праектаў праз спецыяльна створаны для гэтых мэтаў інстытут — Банк развіцця. «Камерцыйнае крэдытаванне будзе ажыццяўляцца банкамі. Але рэсурсы будучы накіроўваюцца выключна на фінансаванне эфектыўных праектаў, з высокай аддачай», — удакладнілі сваю пазіцыю ў Нацбанку.

«ЛАСТАЎКІ» МКРАПАЗЫК Першыя мікрафінансавыя арганізацыі краіны ўключаны ў рэстр Нацыянальнага банка

У межах рэалізацыі паўнамоцтваў Нацыянальнага банка ў вядзены рэстр мікрафінансавых арганізацый рэгулятарам 14 студзеня было прынята расшэрыць аб'ём уключэнні ў яго першыя 2 юрыдычных асоб: спажывецкі кааператыў «Сталічны клуб» і таварыства «СелектПромФінанс».

Нагадаем, што ў адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Беларусі ад 30 чэрвеня 2014 года № 325 «Аб прыцягненні і прадастаўленні пазыч, дзейнасці мікрафінансавых арганізацый» для ажыццяўлення дзейнасці па рэгулярным прадастаўленні мікрапазык арганізацыі павінны быць уключаны ў рэстр мікрафінансавых арганізацый, што вядзецца Нацыянальным банкам.

Пасведчанне № 1 у гэтым рэстры было атрымана спажывецкім кааператывам фінансавай узаемадапамогі «Сталічны клуб». Што гэта значыць? Вызначаны кааператыў на сваёй старонцы ў інтэрнэце паведамляе, што «сёлета ён мае права ажыццяўляць дзейнасць па рэгулярным прадастаўленні мікрапазык фізічным асобам. У прыватнасці — рамеснікам (на падставе прадастаўлення дакумента, які пацвярджае ажыццяўленне рамеснай дзейнасці), уладальнікам сядзіб (на падставе прадастаўлення дакумента, што пацвярджае ажыццяўленне дзейнасці ў сферы агражартурызму), заснавальнікам камерцыйных арганізацый (на падставе прадастаўлення Статута таварыства з абмежаванай адказнасцю, таварыства з дадатковай адказнасцю, унітарнага прадпрыемства). На момант уключэння ў рэстр Нацбанка кааператыў ажыццяўляе бясплатную працу, кваліфікацыя яго персаналу адпавядае патрабаванням указа Прэзідэнта дзяржаў і кааператыў у поўным аб'ёме выконвае свае фінансавыя абавязальнасці».

Сяргей КУРКАЧ

■ Па рука

ФІЯСКА МЯСНОЙ КАНТРАБАНДЫ

Спынены «шэры» гандаль ялавічынай з Брэстчыны за мяжу

У выніку праведзеных аперацыйна-вышукowych мерапрыемстваў супрацоўнікамі Пінскага мікраэканнага аддзела ўпраўлення дэпартамента фінансавых расследаванняў камітэта дзяржаўнага кантролю Беларусі па Брэсцкай вобласці спынена дзейнасць арганізаванай злачыннай групы, якая займалася незаконным гандлем мясам.

Паводле інфармацыі начальніка Пінскага МА УДФР КДК Валерыя ВЕЛЯШНІЦКАГА, некалькі жыхароў Мінска займаліся незаконным мясным гандлем без дзяржаўнай рэгістрацыі. У сваёй дзейнасці групойка выкарыстоўвала рэквізты, разліковыя рахункі і дакументы мінскага таварыства з абмежаванай адказнасцю, якое валодае прыметамі лжэпрадпрыемстваў і структуры. Было выяўлена, што летась гэтая «фірма» ажыццяўляла незаконную прадрымальніцкую дзейнасць, падчас якой набывала ў прадпрыемстваў спажывецкага аператыва Брэсцкай вобласці ялавічыну і мясную паўфабрыкат з яе, а потым рэалізоўвала гэтыя прадукты за наваўны разлік на тэрыторыі Расіі.

Справы ў мясных «прадрымальнікаў» ішлі добра, бо за дзясцяткі тон прададзенай за мяжу ялавічыны яны атрымалі даход у суме больш як 1,3 млрд рублёў. Аплетыў дзяткоў раслі, аднак кантрабанда была сөөчасова заўважана, і чарговая буйная партыя ялавічыны за мяжу «не ўпыліла». У ходзе правядзення неадкладных следчых дзеянняў у падазраваных была арыштавана маёмасць на суму больш за 800 млн рублёў.

Пінскі спецыялістам КДК у дачыненні да ўдзельнікаў арганізаванай злачыннай групы распачата крмынальная справа за незаконную прадрымальніцкую дзейнасць. Спдар Веляшніцкі адначасна рэдакцыі, што санкцыя адпаведнага артыкула па гэтай справе прадугледжае пазбаўленне волі на тэрмін ад двух да пяці гадоў з канфіскацыяй маёмасці (або без канфіскацыі) і пазбаўленне права займаць пэўныя пасады або займацца пэўнай дзейнасцю (або без пазбаўлення). Цяпер па гэтай справе праводзіцца папярэдняе расследаванне.

Сяргей ПАЛІНІН

СЫР «СПЫНІЛІ» ПАД ДУБАЎЛЯНАМІ

Па расшэры на эканамічнага суда Кастрычніцкага раёна г. Мінска за парушэнне правілаў гандлю і аказання паслуг насельніцтву 42,3 тоны сыру на суму 2,04 мільярда рублёў, якія належаць ТАА «Ландорс», накіраваны ў даход дзяржавы.

— Яшчэ ў снежні мінулага года падчас рэйдвых мерапрыемстваў па спыненні нелегальнага абарачэння тавараў, супрацоўнікі ўпраўлення па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі УУС Мінскага аблвыканкама разам з мытнікамі каля вёскі Дубаўляны Мінскага раёна затрымалі дзве грузавыя аўтамашыны, — паведалі старшая оперуўнаважана па асабліва важных справах ГубЭЗ МУС Рэспублікі Беларусь Вераніка Пасмецьева. — Падчас праверкі аўтатранспарту аперацыйнікі знайшлі ў кузавах грузавікоў 42,3 тоны сыру, які перавозіўся без дакументаў, што пацвярджалі б вольдус прадукцыі, яе транспартаванне і далейшую рэалізацыю. Кіроўцы легальнасць перавозкі імі сыру таксама пацвердзіць не змоглі. Падчас далейшых праверак высветлілася, што сыр належыць прадпрыемству «Ландорс», аднак тое не здолела прадаставіць афіцыйных дакументаў на транспартаванне сыру.

Сяргей РАСОЛЬКА

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА ОАО «СТРОИТЕЛЬНЫЙ ТРЕСТ №8» ЕДИНЫМ ЛОТОМ

Номер лота	Предмет торгов	Начальная цена, бел. руб. без НДС	Размер задатка, бел. руб.
Лот № 1	Объекты недвижимости:		
	1. Капитальное строение (инв. № 100/С-40361) — котельная, общ. пл. 355,6 м ² ;		
	2. Капитальное строение (инв. № 100/С-54225) — здание газораспределительного пункта, общ. пл. 35,7 м ² ;		
	3. Капитальное строение (инв. № 100/С-54224) — мастерская АБЗ, общ. пл. 62 м ² ;		
	4. Капитальное строение (инв. № 100/С-4035		

ЯЗЫКОМ МУКІ НЕ ЗМЕЛЕШ?

У сямідзясяты гады мінулага стагоддзя наша вёска была мнагалюднай: што ні хата — дзеці, што ні падворак — жывёнасць: каровы, цяляты, свінні, куры, гусі...

Для таго, каб усё дагледзець, патрэбны былі сілы і час, патрэбны былі кармы: ля калгаснага млына чэргі стаялі ў кожны памольны дзень. Што ўжо казаць пра час перад святамі, калі ўсе гаспадыні збіраліся пачы булкі ды аладкі...

Дык вось акурат перад Раством Волька — баба дужа зрыската — прывезла да млына мяшчок пшаніцы. Стала займаць чаргу, а людзі кажуць, што млын не працуе, нешта там сапсавалася...

Усе пытанні да каго? Ну вядома ж — да млынара!

А тады гэта «пасаду» займаў Цімох — зух яшчэ той: дай волю — чаго не намеле... Язык там таксама.

Волька, значыць, да яго — і наступ: што, маўляў, тут робіцца? Чаму не мелеце?!

Цімох ёй на поўным сур'ёзе: — Дык газы няма.

— Як гэта няма? Чаму?!

— Не далі. Хадзіў на мехдвор — гавораць, што да Новага года, можа, не будзе? Эканомія...

— А ты, нябось, і праглынуў гэта?! І прамаўчай? Можна, і рады яшчэ? — на усю акругу крычыць Волька. — Ну вядома ж: у цябе мука ёсць... А людзі як хочучы...

— А што я мог зрабіць? — «агрызаецца» Цімох.

— Дыкавацца трэба было!

— Дабь сахадзі і дабася, калі ты такая разумня!

— Ну і пайду! — крычыць Волька, прыняўшы ўсё за чыстую манету. — Ну і даб'юся! Я не тое, што ты — цямя-лямяця...

Пасля гэтых слоў, кабаче і сапраўды нічога не заставалася, як пайсці на мехдвор, падняць там вялікі вэрхал. Пыталася ў начальства: як гэта можна чыніць здзек над людзьмі — як можа на млын не даваць цяпер газы? Што гэта за эканомія такая дурная?

Не адразу жанчыну зразумелі, але ж потым, сцяміўшы, патлумачылі ёй, што млын — працуе ад электрычнасці, што ўсё там зараз папраўца, а можа, ужо і паправілі! — Волька можа страціць чаргу...

Тая спехаю — назад.

А млын ужо гудзеў.

— Малайчына, Волька, дабілася газы! — смяяліся вясцоўцы.

Як ні дзіўна было, кабета не прырочыла — яна моўчкі сядзела на сваім мяшчку. Затое потым, калі дайшла чарга, млынар пастараяў — змялоў яе пшаніцу на пудру, на пылілёку. Так што на Каляды і сям'ю, і гасцей, і калядоўчыкаў Волька частавала выдатнымі пірагамі! Дабілася.

Сцяпан Нефёдавіч, Л. Любань, в. Лунінец, Гагаўскага раёна.

УЗДА КАРМІВА...

Давялося мне летася паляжаць у шпіталі, падлячыха. Суседзі на палатце былі вайны-інтэрнацыяналісты, якія некалі амаль дзве гады правялі ў Афганістане. Халіла бедным усёго... Але ж і смешнае было таксама.

Адзін з хлопцаў, напрыклад, расказаў, што курс маладога байца праходзіў у Туркменістане. Гарачына стаяла — проста яна-сцёрная, піць хацелася ўвесь час, а вада была дрэнная... Факт, што недзе праз месяц захварэў ён, «загрымеў» у медсанбат, у палату да стараслужачка.

Колькі там праляжаў, не тое важна, — важна, што нежк, ужо бліжэй да выпіскі, адлучыў ён з палаты (хадзіў лісты адпраўляў), а прыйшоў назад — «дзяды» з пытаннямі: — Дзе ты будзеш? Доктар шукаў...

— Чаго?

— Пытаўся, ці здася ты аналізы?

— Так, — адказвае хлопец, — здася... І кроў, і ўсё іншае...

Псіхалогія для ўсіх

Каб захаваць псіхічнае здароўе, задайце сабе некалькі пытанняў: «Ці не зніжаны мой настрой?», «Якія рэчы даставілі мне задавальненне раней і цяпер?», «Ці не адчуваю я зніжэнне, павышанай стамляльнасці?», «Мне цяжка прымаць рашэнні?», «Я перажываю пачуццё віны?», «Я добра выглядаю?» і інш. Неабходна своечасова рэагаваць на змены ў горшы бок і звяртацца да псіхалага ці псіхатэрапеўта, які гэта робіць за мяжой.

— А пот? — цікавяцца «дзяды». — Не... — Ну вось... А без гэтага аналізу цябе ж ніхто не выпіска... Доктар вунь, на тумбачку, прабірку пакінуў. Па ніжнюю рыску сказаў назбіраць.

— Хлопцы, а як гэта? — пытаецца «салага» ў «дзядоў».

— Ды проста, — уначыць «старыя», — разы са тры прабяжыш вакол медсанбата, глядзіш, і хопіць.

Што робіць? Хлопец прабірку ў кулак і на вуліцу. Бег спачатку памалу — потым было. Давялося прыбавіць — пакуль ручні не багелі...

Але ж і пры гэтым ажно шэсць кругоў нарэзаць прыйшлося, — толькі тады патрэбная колькасць набралася.

«Дзяды» з палаты сачылі за гэтай прабежкай, яны ж падбадзёрвалі, перажывалі. На «фінішы» нават паспагадалі. Сказалі: — Што — замарыўся? Ногі, як сабакі рвуць? Дык ідзі, адпачывай. Прабірку на аналіз мы самі здадзім...

Назаўтра і гэтак жа дружна, усёй палатай, яны чакалі абходу.

Доктар вёў яго, як заўжды: спыняўся ля кожнага ложка, нешта казаў... Чарга і да «салагі» дайшла.

— Так... Аналізы крыві ў цябе добрыя, — сказаў доктар хлопец, глядзячы ў нейкія паперкі.

— А поты? — не церпіцца салдата.

Суседзі на палатце, падобна, толькі гэтага і чакалі: як зарагочуць... Аж сцены задрыжалі.

— І поты — таксама, — сказаў доктар. — Можна рыхтавацца да выпіскі.

П. І. Браток, Г. Мінск

СВАТАЎСТВО САЛДАТА

...Не ведаю, які іншыя, а я з павагай да старавераў стаўлюся — за іх непахіснасць у веры, у мове... Бо ў асобных паселішчах яны ж дагэтуль па сваіх канонах жывуць.

Ну хто, напрыклад, не ведае іх «жудасцік» пра «пагану» посуд? Паводле яго, калі даў іншаверцу вады, а той напіўся ды пайшоў, дык услед яму трэба выкінуць конаўку, бо яна — «паганая»...

Зрэшты, можа, і не кожны яе выкідаў. Проста ставіў дзесьці павадзіль, каб скарыстацца потым яшчэ. І нават не раз. Бо іншаверцаў жа многа, і вады яны просіць часцічком... Дык дзе ж набрацца тых конавак?..

І кавалер са стараверскай вёскі быў у мяне. Светленькі такі хлопец, вясёлы — Міцём звалі. А па-сапраўды — Нікіфар, бо імёны стараверы давалі не як нам страцілі, а выключна па святцах.

Той Міця мне фотакартку «сваво папенкі» нежк прынес. Як цяпер бачу: старавер-стараверам на ёй — барада лапатай і чамусьці нож у руках — вялізаны-вялізаны... Аж вусцішна стала.

Можна, гэта знак мне быў? Бо неўзабаве Міця перастаў да мяне прыходзіць.

Чаму? Ну хто ж яго ведае... Ці тое сам так вырашыў, ці «папенка» з ножыкам патлумачыў, што я — «паганая», ці тое «сваво» дзюўчына знайшлася. А ўжо калі «сваво»...

Кажучы, да вайны яшчэ ў стараверскай вёсцы Турск двое — Хаўронька ды Савелька — вельмі ж прыгожа любіліся... Пакуль яго ў салдаты не забралі.

А яе «папенка» тым часам дачку надумаў замуж аддаць — за іншага. Сказаў: прыедзець сваты, жаніх — хлопец як быццам нядрэжны, так што рыхтуйся.

Дзедка ў слёзы і («у рамках той падрыхтоўкі») тут жа даваў ліст пісаць — любаму Савельку: маўляў, ратуў, бо ў палонку галавою мне лягчы будзе, чым замуж за нялюбага...

Хлопец атрымаў яе маўльбу — і куляй да камандзіра: усё як ёсць яму расказаў, напамілы Бог папрасіў: «Адпусціце дадому... Хоць на дзень!»

Камандзір, як гэта ні дзіўна, салдата зразу меў і сённяшняй мовай кажучы, пайшоў насустрэчу: адпусціў яго.

Не ў памяці ўжо, за якія грошы, адкуль і на чым той хлопец ехаў-ляцеў, але ж паспеў, як той Брус Уліс, ратуючы свет, у апошнюю хвілінку. Да родных бацькоў не заходзіўся, — клікнуў хроснага ды сваіх сяброў, і грамадою, з гарэлкай — да Хаўрончынай хаты...

А там ужо з гадзіну чужыя коні стаць... Хлопцы ану ім хвасты абразаць (ды сва-

тоў гэта тое ж, што «атрымаць гарбуза») ды потым хмарай у хату. Савелька (а ён жа ў вайсковай форме) адразу да прыезджы. Строга пытаецца:

— Вы хто такія? Тыя (разгублена): — Ды сваты... — Сваюты ў тут не бачу... Апроч нас з хросны... А вы б сваіх коней лепш паглядзелі... З імі нешта не так.

Прыезджы насцярожыліся — і з хаты. А Савелькі сваю Хаўроньку за руку і «папенку» ў ногі — бух.

Той, бедны, разгубіўся спярша — анічога сцяміць не можа. У яго ж на языкі цэлы дзень круцілася слова «бласлаўляю»: разоў колькі за вечар ён нават казаць парываўся, ды нешта ўсё замінала... Можна, тое якраз, што чалавек ён быў не дурны, разважлівы і нават з гумарам.

Вось і падумаў: «Бач, як пабеглі тыя сваты... А жаніх — самы першы. Конь, выходзіць, яму важнейшы за маю дачку. А гэты, Савелька, бач, прыляцеў. І нешта іншае прыдумаў... І не пабаяўся... Нават гневу «майво»... Значыць, дачку таксама ў крывіў не дасць. Ды і любі ён ёй... Бач, як вочкі засяціліся!»

А таму — сватанне было? Было! Жаніх — варты? Як той казаў, на ўсё сто! Дзедка згодна? І пятачка не варта. Дык няхай жывіце! — Бласлаўляю! — правоміў нарэшце бацька...

У любові, у згодзе жылі Савелька з Хаўронькай. І, бацька яе, Герасім, зяцем заўжды ганарыўся...

Яшчэ і таму, што гэткага сватання на ўвесь Турск не было!

Соф'я Кусянкава, в. Лучын, Рагачоўскага раёна.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР

Ад яе ж... «Скажыце, а ў верхах вы «прадзвіжы гісторыі» друкуецца?» — па тэлефоне спытала наша чытачка з вёскі Вуглы Рагачоўскага раёна Антаніна Ерамеява.

«Друкуем, калі што прышло...» Праз нейкі час зямлячка шанюнай Антаніны Мікалаўны Валянціна Козыр даслала нам цэлую паэму! Пасля неабходных скарачэнняў з яе атрымаўся сказ...

СКАЗ ПРА ПЛЯШКУ НА ПЛДАШКУ

Жонка рана паднялася, Каб за дзень усё паспець, І ў горад падалася — На унукаў паглядзець.

Муж дагледзеў гаспадарку — Ціха-мірна у хляве, Каб яшчэ б ды выпіць чарку... Толькі і думка ў галаве!

Ён жа ведаў — гнала жонка Да святочнага стала... І хоць «выве ёй плячонку», А на спробу ўсё ж дала...

Ды схавала потым недзе, — Усе куточки перабраў! Проста дах ад «смагі» едзе: А... пад ім жа не шукаў?!

...Да суседа Ясь падаўся. (Той пляшчкі свінням рабіў). Халатліва парукіўся, Даламогі папрасіў:

— На падашку недзе пляшкі (Толькі ж бабам — ані-ні!) Я туды і сам бы, пташкай, Ды баюся вышыні.

Гэта кара, не іначай: Я ж, браток, як на бяду, Абы ўверх — прытомнасць трату, Не маніць я... Упадзі!

А сусед, бач, ажывіўся: — Я залезу... Хоць бы хны! Бо з сякераю змарыўся, Абарваў усё штаны...

І ў парваных — па драбінах, Толькі пяты мільгаціць... А залез — і тут жа... згінуў. — Э-э, сусед, давай назад!

Не адразу той зваяўся: — Вер — усоды паглядзеў, На гарэлку не нарваўся.

А з чаго пачырване-е-е-ў?! — Аж дыханне перакрываў, — Ах, ты, Божачка, знайшоў! Да Грамнічкі б мне халіпа... Ну каго прасіць пайшоў?

Бач, набрэўся — за хвілінкі... Каб цябе віхор панесі! ... І памаў мужык драбіны З горкай крывідаю — на лёс.

ба любіць і ўзнагароджваць за любівы поспехі.

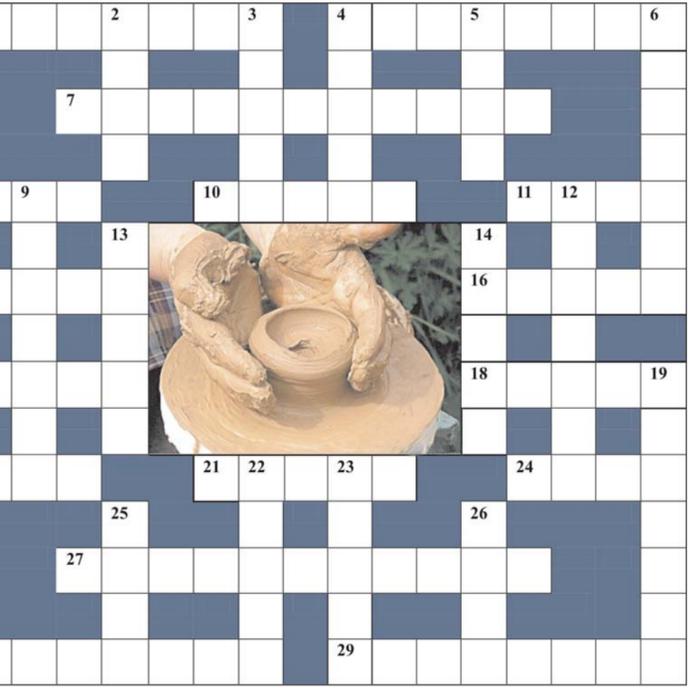
*Не насіце ў сабе перажыванні — раскажыце пра тое, што вас хвалюе, бліжэй ці сябрам, не заставайцеся ў адзіноце.

*Не тапіце сум у віне.

*Чытайце папулярную літаратуру.

«МЫ З ТЫХ БЕЛАРУСАЎ»

Па гарызанталі: 1. Грубая тоўстая лянная тканіна, якая першалпачаткова ішла на ветразы: прадпрыемствы (мануфактуры) па вырабе ... існавалі ў XVIII-XIX ст. у Шклове, Слаўгарадзе, Крычаве. 4. Вёска ў Стаўбоўскім раёне, былы буйны прамысловы цэнтр, дзе некалі існавалі мануфактура высакаякасных шклянных вырабаў, а таксама буйны чыгуначна-ліцейны завод, які выкарыстоўваў балотную жалезную руду. 7. Машына для вырабу круп; вытворчасць такіх машын была наладжана ў XIX стагоддзі ў мястэчку Ракаў, тагачасным буйным цэнтрам сельскагаспадарчага машынабудавання. 8. ... ўпрыгожваюць не прырэчкі каштоўныя, а мазалі працоўныя (прык.). 10. Горад на Магілёўшчыне, дзе ў XVI-XVIII ст. існавала людвясарня — ліцейная майстэрня па вырабе гармат, ядраў, куль. 11. Працягласць дзейнасці ў якой-небудзь галіне. 15. Былая назва г. Іванава Брэсцкай вобласці. 16. Дзержанне ў прыладах працы. 17. Печ для пералпаўкі металу і абпальвання керамічных вырабаў; Беларусь з сёвай даўніны славялася сваімі кавалямі і ганчарамі. 18. Карэны жыхар адной з прыбалтыйскіх краін. 20. Травяністая расліна, з кветкаў якой атрымліваюць эфірнае масла. 21. Буйны пачырк старажытных рукапісаў з акурным напісаннем літар. 24. ...-звон. Фірменны тып келіха, які некалі выраблялі шклянна-мануфактура ў Налібоках і Урэччы (Любанскі раён). 27. ... ці валюшня. Вытворчае збудаванне для вырабу сукна, лямцу, якая працавала па прыняцце вядзюнаго млына ў Нясвіжы, Ружаных, Шклове і ў іншых населеных пунктах. 28. Булачыны выраб, радзімай якога традыцыйна лічыцца г. Смаргонь. 29. «А наша зямля ўся!» В бары і крыніцах П. Панданкі «А мы з тых беларусаў».

у Ружаных, Смаргоні, Заслаўі... 2. Тое, што і гатунак. 3. Тое, што і земляроб. 4. Цыкл мастацкіх твораў аднаго жанру. 5. Старазавяветны прарок, якога, паводле падання, праглынуў кіт; прысвятаў у яго гонар беларусы адначалі 5 кастрычніка. 6. Вузкая палоска тканіны. 9. Роўнастаронні прамавугольнік. 12. Майстэрства тэхнікі вырабу тканін; з ім жыхары Беларусі былі знаёмыя з сёвай даўніны; копіі высокамастацкіх слупчых паясоў вырабляліся ў Гродне, Слоніме, Паставах, Шклове, Карэлічах, Ружаных. 13. Пасуд, выраблены з асабліва гатунак гліны з дамешкай гіпсу; некалі выраблялася на мануфактурах Цехан (ва)вацвіцкі раён) і Сверхяна (Стаўбоўскі раён). 14. Керамічны выраб. Мануфактуры па вырабе ... з даўніх часоў існавалі ў Віцебску, Мінску, Івянцы, а мсціслаўскі майстар Сцяпан Паўлюбеў у канцы XVII стагоддзя аздабляў ... маскоўскія храмы, саборы, палацы. 17. Бронзавая ... Артылерыйская зброя, якая выраблялася ў г. Нясвіжы.

19. Насценны бязворсавы дыван ці абівачная тканіна; выраблялася ў XVIII стагоддзі ў Карэлічах і Ружаных. 22. Цягляны слуп з комінам ад столі да страхі. 23. Грошы, што выдаюцца ў лік будучых плаццоў. 25. Даўнейшая назва шклозавода. 26. Вузкая палоска зямлі.

Склад Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

ПРАВЕРАЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ Па гарызанталі: 1. Паперна, 2. Сорт, 3. Араты, 4. Нізка, 5. Юна, 6. Гітэ, 7. Устаў, 8. Чаша, 9. Аватар, 10. Кэфіра, 11. Ціла, 12. Тацтва, 13. Фанэ, 14. Кэфіра, 15. Юна, 16. Аватар, 17. Гора, 18. Аватар, 19. Шлапера, 20. Стаяк, 21. Паперна, 22. Стаяк, 23. Аван, 24. Нізка, 25. Юна, 26. Гітэ, 27. Устаў, 28. Чаша, 29. Аватар, 30. Сорт, 31. Араты, 32. Юна, 33. Аватар, 34. Нізка, 35. Юна, 36. Гітэ, 37. Устаў, 38. Чаша, 39. Аватар, 40. Сорт, 41. Араты, 42. Юна, 43. Аватар, 44. Нізка, 45. Юна, 46. Гітэ, 47. Устаў, 48. Чаша, 49. Аватар, 50. Сорт, 51. Араты, 52. Юна, 53. Аватар, 54. Нізка, 55. Юна, 56. Гітэ, 57. Устаў, 58. Чаша, 59. Аватар, 60. Сорт, 61. Араты, 62. Юна, 63. Аватар, 64. Нізка, 65. Юна, 66. Гітэ, 67. Устаў, 68. Чаша, 69. Аватар, 70. Сорт, 71. Араты, 72. Юна, 73. Аватар, 74. Нізка, 75. Юна, 76. Гітэ, 77. Устаў, 78. Чаша, 79. Аватар, 80. Сорт, 81. Араты, 82. Юна, 83. Аватар, 84. Нізка, 85. Юна, 86. Гітэ, 87. Устаў, 88. Чаша, 89. Аватар, 90. Сорт, 91. Араты, 92. Юна, 93. Аватар, 94. Нізка, 95. Юна, 96. Гітэ, 97. Устаў, 98. Чаша, 99. Аватар, 100. Сорт, 101. Араты, 102. Юна, 103. Аватар, 104. Нізка, 105. Юна, 106. Гітэ, 107. Устаў, 108. Чаша, 109. Аватар, 110. Сорт, 111. Араты, 112. Юна, 113. Аватар, 114. Нізка, 115. Юна, 116. Гітэ, 117. Устаў, 118. Чаша, 119. Аватар, 120. Сорт, 121. Араты, 122. Юна, 123. Аватар, 124. Нізка, 125. Юна, 126. Гітэ, 127. Устаў, 128. Чаша, 129. Аватар, 130. Сорт, 131. Араты, 132. Юна, 133. Аватар, 134. Нізка, 135. Юна, 136. Гітэ, 137. Устаў, 138. Чаша, 139. Аватар, 140. Сорт, 141. Араты, 142. Юна, 143. Аватар, 144. Нізка, 145. Юна, 146. Гітэ, 147. Устаў, 148. Чаша, 149. Аватар, 150. Сорт, 151. Араты, 152. Юна, 153. Аватар, 154. Нізка, 155. Юна, 156. Гітэ, 157. Устаў, 158. Чаша, 159. Аватар, 160. Сорт, 161. Араты, 162. Юна, 163. Аватар, 164. Нізка, 165. Юна, 166. Гітэ, 167. Устаў, 168. Чаша, 169. Аватар, 170. Сорт, 171. Араты, 172. Юна, 173. Аватар, 174. Нізка, 175. Юна, 176. Гітэ, 177. Устаў, 178. Чаша, 179. Аватар, 180. Сорт, 181. Араты, 182. Юна, 183. Аватар, 184. Нізка, 185. Юна, 186. Гітэ, 187. Устаў, 188. Чаша, 189. Аватар, 190. Сорт, 191. Араты, 192. Юна, 193. Аватар, 194. Нізка, 195. Юна, 196. Гітэ, 197. Устаў, 198. Чаша, 199. Аватар, 200. Сорт, 201. Араты, 202. Юна, 203. Аватар, 204. Нізка, 205. Юна, 206. Гітэ, 207. Устаў, 208. Чаша, 209. Аватар, 210. Сорт, 211. Араты, 212. Юна, 213. Аватар, 214. Нізка, 215. Юна, 216. Гітэ, 217. Устаў, 218. Чаша, 219. Аватар, 220. Сорт, 221. Араты, 222. Юна, 223. Аватар, 224. Нізка, 225. Юна, 226. Гітэ, 227. Устаў, 228. Чаша, 229. Аватар, 230. Сорт, 231. Араты, 232. Юна, 233. Аватар, 234. Нізка, 235. Юна, 236. Гітэ, 237. Устаў, 238. Чаша, 239. Аватар, 240. Сорт, 241. Араты, 242. Юна, 243. Аватар, 244. Нізка, 245. Юна, 246. Гітэ, 247. Устаў, 248. Чаша, 249. Аватар, 250. Сорт, 251. Араты, 252. Юна, 253. Аватар, 254. Нізка, 255. Юна, 256. Гітэ, 257. Устаў, 258. Чаша, 259. Аватар, 260. Сорт, 261. Араты, 262. Юна, 263. Аватар, 264. Нізка, 265. Юна, 266. Гітэ, 267. Устаў, 268. Чаша, 269. Аватар, 270. Сорт, 271. Араты, 272. Юна, 273. Аватар, 274. Нізка, 275. Юна, 276. Гітэ, 277. Устаў, 278. Чаша, 279. Аватар, 280. Сорт, 281. Араты, 282. Юна, 283. Аватар, 284. Нізка, 285. Юна, 286. Гітэ, 287. Устаў, 288. Чаша, 289. Аватар, 290. Сорт, 291. Араты, 292. Юна, 293. Аватар, 294. Нізка, 295. Юна, 296. Гітэ, 297. Устаў, 298. Чаша, 299. Аватар, 300. Сорт, 301. Араты, 302. Юна, 303. Аватар, 304. Нізка, 305. Юна, 306. Гітэ, 307. Устаў, 308. Чаша, 309. Аватар, 310. Сорт, 311. Араты, 312. Юна, 313. Аватар, 314. Нізка, 315. Юна, 316. Гітэ, 317. Устаў, 318. Чаша, 319. Аватар, 320. Сорт, 321. Араты, 322. Юна, 323. Аватар, 324. Нізка, 325. Юна, 326. Гітэ, 327. Устаў, 328. Чаша, 329. Аватар, 330. Сорт, 331. Араты, 332. Юна, 333. Аватар, 334. Нізка, 335. Юна, 336. Гітэ, 337. Устаў, 338. Чаша, 339. Аватар, 340. Сорт, 341. Араты, 342. Юна, 343. Аватар, 344. Нізка, 345. Юна, 346. Гітэ, 347. Устаў, 348. Чаша, 349. Аватар, 350. Сорт, 351. Араты, 352. Юна, 353. Аватар, 354. Нізка, 355. Юна, 356. Гітэ, 357. Устаў, 358. Чаша, 359. Аватар, 360. Сорт, 361. Араты, 362. Юна, 363. Аватар, 364. Нізка, 365. Юна, 366. Гітэ, 367. Устаў, 368. Чаша, 369. Аватар, 370. Сорт, 371. Араты, 372. Юна, 373. Аватар, 374. Нізка, 375. Юна, 376. Гітэ, 377. Устаў, 378. Чаша, 379. Аватар, 380. Сорт, 381. Араты, 382. Юна, 383. Аватар, 384. Нізка, 385. Юна, 3